Lev Uspenski

ŞALMUGRA
(vol. Salmugra)

Şi grăi Împăratul: "Zidi-voi în aceste păduri
un oraş şi-l voi numi Kalsvagara, căci, întru
mântuire, zeii le dăruiră oamenilor arborele
Şalmugra sau Kalav..."
LEGENDĂ INDIANĂ

"BULETIN PA XXIII 725449"
VALABIL DE LA 1.IV.1955
NUMELE ŞI PRENUMELE
KONOPLIOV ANDREI ANDREEVICI
DATA NAŞTERII: 1904, 31 IULIE
LOCUL NAŞTERII: ORAŞUL RJEV
ELIBERAT DE:
SECŢIA 35 I.M.

CAPITOLUL I
TAINA CONTABILULUI ŞEF KONOPLIOV

La 19 septembrie 1945, pe stadionul "Dinamo" din Leningrad, în timpul înverşunatei dispute dintre echipele "Zenit" şi MVO, contabilul artelului "Lenemail", Andrei Andreevici Konopliov, vârându-şi mâna în buzunarul drept al pardesiului său de culoarea nisipului (căuta batista, ca să-şi şteargă fruntea de transpiraţia pricinuită de microbismul său fără margini), dădu acolo peste un obiect rotund despre a cărui provenienţă n-avea habar. Aducea cu o mandarină şi era învelit într-o foiţă de hârtie subţire, dar rezistentă şi foşnitoare. Extrăgând mirat acest obiect, contabilul şef Konopliov, bărbat

Lev Uspenski

ŞALMUGRA
(vol. Salmugra)

Şi grăi Împăratul: "Zidi-voi în aceste păduri un oraş şi-l voi numi Kalsvagara, căci, întru mântuire, zeii le dăruiră oamenilor arborele Şalmugra sau Kalav...”
LEGENDĂ INDIANĂ

"BULETIN PA XXIII 725449"
VALABIL DE LA 1.IV.1955
NUMELE ŞI PRENUMELE
KONOPLIOV ANDREI ANDREEVICI
DATA NAŞTERII: 1904, 31 IULIE
LOCUL NAŞTERII: ORAŞUL RJEV
ELIBERAT DE:
SECŢIA 35 I.M.

CAPITOLUL I
TAINA CONTABILULUI ŞEF KONOPLIOV

La 19 septembrie 1945, pe stadionul "Dinamo" din Leningrad, în timpul înverşunatei dispute dintre echipele "Zenit" şi MVO, contabilul artelului "Lenemail", Andrei Andreevici Konopliov, vârându-şi mâna în buzunarul drept al pardesiului său de culoarea nisipului (căuta batista, ca să-şi şteargă fruntea de transpiraţia pricinuită de microbismul său fără margini), dădu acolo peste un obiect rotund despre a cărui provenienţă n-avea habar. Aducea cu o mandarină şi era învelit într-o foiţă de hârtie subţire, dar rezistentă şi foşnitoare. Extrăgând mirat acest obiect, contabilul şef

Konopliov, bărbat trecut de prima tinereţe, chipeş încă, admirator pasionat al fotbalului şi altor sporturi, suferind aprig pentru "Zenit", îl privi un timp cu nedumerire.

Hârtia — asemănătoare celor în care se aduceau încă înainte de revoluţie, în dulcea tinereţe a lui Konopliov, portocale din import — hârtia aceea semitransparentă, împodobită cu un desen nedesluşit, se desfăcu: Konopliov ţinea in palmă un fruct necunoscut. Ai fi zis că e un fel de măr sau o rodie necoaptă, dar era pufos, ca o piersică. Din coaja lui subţire adia o mireasmă plăcută, dar puţin bizară.

Degetul arătător şi cel mare ale lui Konopliov deveniseră uşor lipicioase, după atingerea acelui fruct, iar hârtia, destul de mototolită, în care fusese învelit, părea unsuroasă. Konopliov o privi atent. De-a curmezişul, peste un soi de desen neclar, apărea, în caractere mari şi strâmbe, un text, scris cu creion albastru:

"ACEASTA E PRIMA, citi Andrei Andreevici din ce în ce mai uimit. CÂND O VEI PRIMI PE A TREIA, VEI VENI LA MINE CHIP-DE-AUR".

Sprâncenele contabilului şef se ridicară, iar pe chipul lui se întipări o nemărginită nedumerire. Peste o clipă însă faţa păru că i se mai luminează puţin, deşi incert, la sclipirea unei deducţii. "Contraamiralul! gândi Andrei Andreevici. Păi sigur, cine altul? Ca să vezi, craiul! "Chip de aur", ai? Pesemne, în loc s-o strecoare îndărăt în buzunarul lui, i-a dat drumul în al meu... Trebuie să-l... Deşi e cam penibil..." Cu prudenţa şi politeţa ce-l caracterizau, atinse tresa aurie de pe mâneca vecinului:

— Tovarăşe Zobov, cred că asta vă aparţine. Pesemne aţi greşit buzunarul...

Dezlipindu-şi cu greutate ochii de careul de şaisprezece metri al MVO, amiralul aruncă o privire nemulţumită şi chiorâşă spre cele ce i se

arătau. Scorul continua să fie alb şi amiralul suferea groaznic: minutele rămase până la fluierul final erau numărate. În pauză, contraamiralul obţinuse de la vecinul său din partea cealaltă, Edik Kişkin de la şcoala nr. 239, un excepţional fluier de miliţian, al cărui capăt îl rodea acum nerăbdător cu dinţii lui puternici.

— Mie? Cum adică mie? bombăni el. N-am avut niciodată aşa ceva! Dar stai puţin! Ia dă-l încoace!...

Interesat dintr-odată, îşi scoase repede pince-nez-ul şi examină mai îndeaproape fructul maroniu cu nuanţe aurii.

— Iote-te, dom'le! De unde ai mata aşa ceva? De unde l-ai luat? Te-ai procopsit, află de la mine! Ştii ce-i asta? O "ŞALMUGRĂ"!... Păi asta, dom'le...

Pesemne şi-ar fi terminat explicaţia, dar chiar în clipa aceea întreg stadionul explodă. Vedeta acelor ani îndepărtaţi, Boris Ciucelov, străpungând apărarea MVO, se năpusti spre poarta adversarului... Mingea şuieră ca o ghiulea. Păianjen. Colţul stâng al porţii. Un gol splendid.

N-are rost să vă descriu ce s-a mai întâmplat. "Derdeluşul", colina din partea de sud a stadionului, care pe atunci intra în zona de ocupaţie a băieţandrilor, se transformă într-un vulcan. Dar şi în celelalte sectoare ale stadionului spectatorii ţâşniră în picioare: golul fusese marcat la numai o secundă şi jumătate înainte de fluierul final.

Zeci de microbişti săriră peste bariera nu prea înaltă. Cineva din dreapta îl pocnea pe Konopliov peste umăr cu un pachet lunguieţ, destul de greu. Un flăcău înalt, vădit "sub presiune", alerga pe culoarul din apropiere fluturând o sticlă de votcă.

— Boria! urla el, fără să mai vadă nimic în faţa lui. Boria, prietene! Ciucelov! Dar eu... Noi, pentru tine... Să bem, Boria!...

Un talaz uman îl purtă, răsucindu-l, pe Andrei Andreevici. El însuşi era în extaz, dădea din mâini şi răcnea cât îl ţinea gura. Iar când primul val de entuziasm se epuiză şi Konopliov privi în juru-i, contraamiralul — ia-l de unde nu-i.

Acum, între două rânduri de bănci pustii, rămăsese un bărbat înalt, purtând un pardesiu de culoarea nisipului şi pălărie moale, un bărbat cuprins de o stranie tulburare.

— Şal-mu-gră?! pronunţă el în sfârşit, privind fructul ciudat pe care-l ţinea în palmă. "Când o vei primi pe a treia, vei veni la mine". Cine să vină? La cine să vină? Şi ce înseamnă "CHIP-DE-AUR"?

Contabilul şef Konopliov nu auzise niciodată un cuvânt ca ăsta: "Şalmugră". Luat în sine, n-ar fi avut de ce să-l intrige. Un măr, acolo... Dintr-o eroare evidentă, în aglomeraţie, nimerise în buzunarul lui... Fie şi şalmugră: la urma urmei, dacă există "antonovka", sau "ionathanul", de ce n-ar exista şi "şaimugră"? Şi totuşi ceva în apariţia neaşteptată a acestui fruct atât de straniu îl impresionase plăcut. Ce anume? De ce? Nu erau întrebări la care să răspunzi cu una, cu două...

Ducând globuleţul auriu la nas — un nas destul de mare, "de caucazian", cum îi spunea nevastă-sa, Marusia — contabilul şef Konopliov mai mirosi o dată pielicica subţire a fructului, lângă codiţa scurtă, lemnoasă... Straniu parfum! Foarte straniu. Nu semăna cu nici o altă mireasmă, era fin, dulce-amărui, cu o adiere vag astringentă... Când, unde, în ce împrejurări să mai fi întâlnit el un miros asemănător? Era limpede: niciodată... Dar atunci?...

Mai citi o dată textul de pe hârtie: "Aceasta e prima. Când o vei primi pe a treia, vei veni la mine Chip-de-aur!"

Konopliov se încruntă. Cum trebuia înţeles acest mesaj? "Chip-de-aur" — era o semnătură sau o metaforă pentru adresant? Cine urmează să vină?

Cineva la Chip-de-aur sau Chip-de-aur la cineva? Şi ce urma după "vei veni la mine" — punct sau virgulă? Hârtia nu era pentru scris: ai fi zis că e gofrată. Cât despre provenienţă, era sau japoneză, sau chinezească...

Era o seară de toamnă, dar încă foarte călduroasă. Se întuneca repede, dar aurul sângeriu al asfinţitului se mai răsfrângea în apele Nevei, luminându-le. Şi dacă vreun necunoscut ar fi contemplat undele liniştite din albia râului, ar fi zărit în cleştarul lor imaginea unui bărbat înalt, ai fi zis un cetăţean sovietic oarecare, ce înainta de-a lungul Nevei în întâmpinarea zilei de mâine, o zi oarecare, ce nu urma să-i aducă nimic deosebit.

Cunoscuţii s-ar fi mirat: ia te uită, păi ăsta-i Andrei Andreevici! Un uncheş simpatic, cu toate că prea e "omul serviciului". Liniştit, tăcut, mare admirator al lui Sherlock Holmes, anul naşterii una mie nouă sute patru...

Îl văzuse vreun leningrădean pe Andrei Konopliov grăbindu-se vreodată? Nu. Era contabil: la el fiecare minut era drămuit din timp.

A.A. Konopliov însuşi nu se mai văzuse alergând de multă vreme. Unde fusese asta? Parcă lângă Kahovka... Dar demult, prin 1919, în adolescenţă, când deasupra băieţandrului care era pe atunci răsunau tunetele războiului civil...

Nu, Andrei Konopliov nu alergase nicicând, nicăieri, nici la propriu, nici la figurat. Imboldul de a o lua la fugă îl resimţise doar cu douăzeci de ani în urmă, în ajunul cununiei civile cu Marusia, dar nici atunci nu se lăsase pradă acelui impuls şi, în general vorbind, bine făcuse... Da, se putea spune fără teamă de a greşi că încă de atunci, de la douăzeci şi doi de ani, din 1926, viaţa lui se alcătuise, uite-aşa, la pas, simplu, drept, fără grabă, fără cine ştie ce aventuri şi enigme, dacă le lăsăm la o parte pe cele citite în paginile ferfeniţite ale bătrânului Conan Doyle sau în cele ale scriitoraşului londonez Wallace, obţinute cu mare

greutate, pe sub mână, căci erau editate în Letonia sau Estonia.

Împrejurul apartamentului lui Konopliov vuiau furtunile, se ridicau valurile, bubuiau tunetele. Lumea clocotea, dar Konopliovii trecură peste furtunoşii anii treizeci paşnic şi simplu, ca o navă nimerită în centrul calm al taifunului...

Andrei Andreevici îşi coborî brusc mâna în buzunar cu speranţa vagă... Dar nu, găsi mărul acolo, la locul lui, nu era un vis. O întâmplare? Nespus de stranie întâmplare, fir-ar a naibii!

Şi ce-i cu reacţia aia a contraamiralului: "Te-ai procopsit, neică?" Sau ce mai spusese. "Şalmugră?" O fi vreun soi nou? Altfel, de ce?...

Scoase încet mărul, răsucindu-l pentru a nu ştiu câta oară pe toate părţile. Aspectul lui nu-i spunea nimic, dar mirosul, mirosul acela... în mod sigur mai simţise cândva, undeva mireasma aceea... Dar unde, când? Al naibii de neplăcută această cvasisenzaţie, cvasiamintire nelegată de nimic, nespunând nimic... Cu orice preţ, mâine trebuia să afle telefonul amiralului şi să-i ceară amănunte. Te pomeneşti că într-adevăr o fi ceva de valoare? Poate că-l pierduse cineva şi-l căuta acum în zadar. Câte nu se întâmplă în înghesuială, în tramvai, în troleibuz... În grabă cineva scăpase fructul acela în buzunarul vecinului. În buzunarul lui, al lui Konopliov...

Ce-i de făcut? Că doar n-o să dea anunţ la ziar: "Găsit şalmugră, culoare brună"... Ridicol!

Cum necum, contabilul A.A. Konopliov coborî din troleibuz acasă, în Piaţa Muncii, aproape liniştit. În fond el, Konopliov, n-avea nici în clin nici în mânecă cu chestia asta. E drept, puţin îi părea chiar rău că nu el era cel în cauză. "Când o vei primi pe a treia, vei veni la mine Chip-de-aur!" Cineva scrisese cuiva aceste cuvinte înflăcărate, cuiva pe care-l numea Chip-de-aur!... Ori poate că toată chestia e din vreunul dintre romanele de aventuri care-i plăceau atât de mult

liniştitului contabil Konopliov? Numai în romane se întâmplă astfel de lucruri; aşa, în viaţă, dacă se întâmplă, în nici un caz la cooperativa "Lenemail" ori în intrarea Zamiatin, în imobilul gospodărit de administratorul Grigoriev, N.M.

În această dispoziţie tulbure, Andrei Andreevici străbătu bulevardul pe care mai cădeau încă, arare, frunzele galbene ale ulmilor şi teilor, pătrunse apoi pe ulicioara ştiută şi traversa strada Krasnaia...

Acasă totul era în ordine, cu toate că Marusia nu venise încă. Svetocika tocea paşnică germana ei veche, sub veioza cu abajur din mătase roşie. Din bucătărie răsuna o melodie vioaie: Raecika Serebriankina, una din prietenele ei, o fată dulce şi fără fasoane, îşi prăjea omleta. Pe sofa, strângându-şi picioarele lungi sub ea, aţipise cu capul sprijinit de volumul doi al lui "Faust" altă prietenă: Remocika — Revoluţie — Electrificare — Pace. Dar cel mai semnificativ era faptul că Svetlana nu-l linguşea, nu începuse să se gudure: "Tăticule, tăticuţule", ci îi aruncase în treacăt, cu accent protogerman, ceva în genul: "Gut Morgen, Vater". Avea deci conştiinţa curată.

Agăţându-şi paltonul în cuier, Andrei Andreevici scoase din buzunarul lui şalmugra şi bileţelul acela.

— A trecut cineva pe la noi astă-seară?

Svetlana nici nu-şi ridică ochii din carte.

— Iurka. Dar l-am gonit, ne încurcă. Pe tine te-a căutat un tip, un coreean, japonez, sau aşa ceva. Ţi-a lăsat un pacheţel, zicea că-i de la nişte cunoscuţi. E pe birou.

— Un pachet? Mie? O fi de la cooperativă...

Amânându-şi istorisirea pe mai târziu, Andrei Andreevici trecu, puţin mirat. În birou. Pachete de la serviciu acasă primise doar înainte de război, cu mulţi ani în urmă, pe atunci însă nu lucra la "Lenemail".

...În odaia lui şi a Marusiei era semiîntuneric. Pe birou ardea veioza lui străvezie, cu abajur verde, de porţelan, de tip cazon, pe care cu multă greutate izbutise s-o apere de femeile cu care avusese de-a face. În dreapta, pe un vraf de dosare, era abacul; în stânga, pe marginea biroului — aritmometrul care nu se bucura de cine ştie ce simpatie din partea stăpânului său. Iar în mijlocul mesei, pe o bucată de hârtie roz, lucioasă, era aruncat destul de neglijent un pachet nu prea mare, în hârtie de ambalaj gri-gălbuie şi legat strâns cu sfoară.

Nu fără nedumerire — pachetul nu purta nici o adresă, nici o inscripţie — Konopliov tăie cu briceagul sfoara trainică, bine răsucită. Hârtia se desfăcu foşnind. Înăuntru erau două obiecte — o carte groasă, legată în pânză cenuşie, cu o încuietoare din piele, şi o casetă micuţă, cubică, lăcuită, asemănătoare celor chinezeşti sau japoneze, dar cu ornamentaţie absolut necunoscută, nici vegetală, nici geometrică, în culori şterse. Dar Konopliov nu apucă să examineze mai îndeaproape caseta aceea. Privea, fără să-şi creadă ochilor, cartea. Pe pânza aspră a copertei era scris cu creion chimic umezit: "A.A. Konopliov. Jurnal. 2."

Ce mai era şi asta?

Mâinile lui Andrei Andreevici începură să tremure. Grăbit, nedându-şi seama imediat ce şi cum trebuia să facă, deplasă scândurica subţire ce slujea drept capac acelei casete. O lumină fierbinte îi întâmpină privirea şi, în aceeaşi clipă, contabilul Konopliov căzu, greu, în vechiul său fotoliu de lucru, acoperit cu o cuvertură roasă. În casetă, pe un soi de vată cenuşie sau mai degrabă un puf vegetal, strălucea un măr brun-auriu, aidoma celui pe care-l mai ţinea încă în mână. Literele albastre îi jucau în faţa ochilor. "Aceasta e a doua. Când o vei primi pe a treia, vei veni la mine Chip-de-aur".

În sufragerie orologiul bătu sonor ora.

Svetocika târî scaunul pe duşumea, mai aproape, ca să-şi întindă picioarele pe el. Raia Serebriankina cânta zgomotos în bucătărie despre nişte ochi albaştri...

Andrei Andreevici Konopliov, om de vârstă mijlocie, cu preocupări mijlocii, privea fără să vadă nimic, pe fereastră afară, unde apele Nevei reflectau felinarele de pe chei. Altceva nu se vedea nimic...

CAPITOLUL lI
DE LA RIDICOL LA SUBLIM...

În acea zi de toamnă leningrădeană cu vânt încă nu prea rece, o zi în care ba ploua, ba se însenina brusc, ridicolul şi banalul dispărură pentru multă vreme din viaţa contabilului A.A. Konopliov. Dispărură fără zgomot ca o culisă mobilă pe o scenă de teatru... O nuvelă mai mult decât realistă sublimă pe nepusă masă într-un grotesc bizar, în fantasmagorie. Şi totul aparent fără nici un motiv.

Cred că e momentul să vă întreb pe dumneavoastră, cititorii acestor rânduri: aţi băgat de seamă deosebirea care există între atitudinea femeilor şi cea a bărbaţilor faţă de operele literare? Aţi sesizat oare că pentru femei — de la domnişoare până la cucoane în lege — cele mai atrăgătoare sunt cărţile în care întâmplările curg normal, firesc, fără sincope, lin?

Câtă vreme totul merge "aţă", sunt profund interesate de lectură. Chiar şi în "Robinson Crusoe", pe fete le distrează mai mult paginile în care se descrie "ranch"-ul lui Robinson, aproape identic cu al oricărei "woman" engleze, sau confortul îngrijit al peşterei sale.

Chiar şi în "Insula misterioasă" a lui Jules Verne, dintre toate minunile de acolo cel mai mult le impresionează căldurosul Castel de Granit,

foarte asemănător unei locuinţe urbane cu mai multe încăperi şi lift.

Pe femei le ia cu frig când sunt invitate să contemple de pe Platforma Panoramei Peninsulele Maxilarelor ce mărginesc golful Rechinului.

Ele preferă ca, ridicând după sine scara de frânghie, să tragă cu ochiul în bucătăria pe care bunul Nabucodonosor o ţine într-o ordine şi curăţenie comparabile cu performanţele celei mai bune gospodine dintr-un oraş... Interesant, nu?

Pe bărbaţi, şi mai cu seamă pe cei mai buni dintre ei, pe băieţi, îi interesează altceva. Pentru ei literatura începe acolo unde apare cuvântul "deodată". "BRUSC", râul se năpusti năvalnic în abisul vuitor... Era ceea ce azi se cheamă Cascada Victoria..." Ah, cum tresaltă la aceste rânduri inimile băieţilor şi ale bărbaţilor!

"Pe neaşteptate, din tufişuri ţâşni un tigru..."

"Împotriva oricăror aşteptări. În poarta casei paşnicului nobil englez (sau precupeţ, nu contează) apăru deodată un grup de siluete ce dansau..."

Toate astea sunt pentru noi, iar acela dintre noi care nu mai găseşte acest "deodată" în viaţa de toate zilele începe să-l caute febril în istorisirile despre viaţa altora... Când însă, prin propriul lui geam prăfuit, îl privesc deodată nişte ochi fosforescenţi; când exact la miezul nopţii, un ciocănit surd răsună brusc la intrarea principală, unde se păstrează dinainte de revoluţie tăbliţa rotundă, afumată şi alb-albăstruie a societăţii de asigurări contra incendiilor "Rossia" (în fond, cine şi de ce s-o scoată?); când pe nepusă masă în mijlocul curţii, chiar sub ferestrele odăiţei portarului, pământul crapă şi prin crăpătura aceea ţâşneşte ceva în genul unei cascade albastre, atunci acest om, care pluteşte de un veac pe ape calme, se înspăimântă dintr-o dată, şi, pentru întâia oară, încearcă tentaţia spre o desfătare inefabilă, necunoscută şi totuşi dorită.

În acea clipă, el începe *deodată* să trăiască.

Şi acum, in seara aceea de toamnă, când pe stradela Zamiatin, în liniştitul iaz al vieţii lui Konopliov, care stătuse de multă vreme nemişcat, netulburat de cascade şi vârtejuri, se ciocniră una de alta două şalmugre, răsuflarea lui se opri. Contabilul trăia o cumplită stupoare amestecată cu nerăbdare şi o tulbure speranţă... Speranţă în ce?

După o jumătate de oră, când primul şoc trecuse, Andrei Andreevici, decis deodată — de fapt, era departe de a fi un om fricos — trase spre sine cartea aceea legată în pânză. Desfăcu copca şi deschise jurnalul...

Era într-adevăr un jurnal, scris la început cu cerneală, apoi cu creion chimic, apoi cu ceva ce amintea tuşul chinezesc, apoi din nou cu creion chimic. Pe partea interioară a coperţii era lipită o etichetă: "Magazinul nr. 7 PAPETĂRIE Moscova, Ilinka, 22".

Konopliov strânse din umeri. În ce-l priveşte, el nu fusese niciodată la Moscova...

Deschizând încordat caietul acela şi învăluindu-l în privirea cusurgie a contabilului cu experienţă, care participase de nenumărate ori la revizii şi expertize. Konopliov examină amănunţit scrisul. Straniu: scrisul i se părea foarte cunoscut, ba chiar... Ei bine, da, asemănător cu al său. "K"-uI, bunăoară, era identic cu al lui. "D"-ul la fel... Şi cu toate astea rândurile acelea nu-i aparţineau, asta era sigur.

Jurnalul începea (în asta nu era nimic straniu: pe copertă scria doar "Jurnal. 2") de la jumătatea unui cuvânt:

"...nţă pieirea inevitabilă. Rimba colcăie de şerpi; şi încă-i bine că nu sunt răpitoare mari..."

Pe pagina următoare era un plan desenat de o mână cam nepricepută. Două râuri şerpuitoare se uneau într-unul singur. Între albiile lor se întindea o pădure mlăştinoasă. Konopliov cunoştea aceste semne convenţionale, deoarece, pe vremuri, în tinereţe, fusese calculator la un trust de prelucrare

a lemnului. În dreapta, lângă o săgeată îndoită, era scris "Crângul inferior de cazuarine". În stânga, în colţul paginii, se zărea o înălţime marcată prin câteva linii orizontale: "Vulcanul ţesătorilor albaştri", explica o inscripţie pe jumătate ştearsă...

Pe unul din versantele vulcanului, cel sudic, pare-se, se zărea o cruciuliţă încercuită. Şi iată că, văzând această cruciuliţă, contabilul şef Konopliov simţi cum printre omoplaţi i se strecoară un şarpe lung şi rece. O clipă, o singură clipă, i se păru că ştie foarte bine de ce şi în ce împrejurări a fost pusă acolo crucea aceea.

Şi un tablou înceţoşat, cu linii topite, îi răsări în faţa ochilor: ceva prelung, fără sfârşit, ca o potecă zănatic tăiată în desişul pădurii, şi, la capătul ei, din pâcla tulbure, dintr-o ceaţă fierbinte şi umedă, se ridica o colină conică, brăzdate de cute adânci, scăldate într-o lumină irizată, albastră şi lila.

Doamne! Dar chiar în umbra aceea albastră era cruciuliţa încercuită... Numai că... Ce anume reprezenta ea oare? De ce, unde şi când fusese pusă acolo?

Nu apucă să reţină acele imagini, ele dispărură deodată, ca la o proiecţie de diapozitive, lăsând în locul lor o pată de lumină puternică, inutilă şi o surdă iritare.

— Cazuarine? se întrebă Konopliov nedumerit, cu glas tare. Unde am mai auzit eu cuvântui asta? Să-l fi citit în vreo carte? Sau...

Şi deodată în faţă îi răsări o a doua vedenie. Un cer albastru pe care plutea un singur „n” mare, iar jos nişte plante stranii, nemaivăzute, amintind de cele zugrăvite în tablouri demonstrative, cu denumiri ca: "Pădurea în epoca pietrei". Aduceau cu nişte candelabre bizare sau nişte sfeşnice verzi încovoiate... Aveau o înfăţişare neverosimilă, absurdă, imposibilă. "Şi totuşi le-am văzut... Dar când, unde, cum?"

Andrei Andreevici îşi masă fruntea cu degetele, cred că putem spune "îşi masă fruntea cu bărbăţie": nu-i chiar aşa de uşor să-ţi păstrezi prezenţa de spirit în faţa unui mister adevărat. Totul devenise din cale afară de enigmatic, de-a dreptul insuportabil. Privi în jur, căutând parcă ajutor şi — culmea — "ajutorul" veni.

Pe o policioară montată deasupra canapelei din timpuri imemorabile — încă dinainte de război — străluceau cu coperţile lor maronii şase volume din Mica enciclopedie sovietică, singurele pe care le cumpărase. Cazuarine? Konopliov se ridică neliniştit din fotoliu.

...Cazuarinele erau la locul lor, în volumul al cincilea, coloana 153. "Cazuarina. *Casuarina* — plantă din familia casuarinelor — arbori sau arbuşti cu frunze în formă de solzi şi ramuri subţiri, amintind prin înfăţişarea lor cetina".

Andrei Andreevici încerca o senzaţie de nedescris. Ei bine, nu cu cetina, ci cu licopodiul, ale cărui ramuri se vindeau în vechiul Petersburg, înainte de Paşte, pentru ornarea meselor festive. Ştia exact acest lucru, dar de unde? Închizând volumul cinci al Micii enciclopedii sovietice, se gândi să-şi continue investigaţiile căutând cuvântul *şalmugra,* dar, ce păcat, volumele pe care le avea din Mica enciclopedie ajungeau numai până la oraşul sicilian Modica. Îi lipseau literele „ş" şi "a" — ca un papă-lapte ce era, nu le cumpărase la vremea lor...

Stătu o clipă nemişcat. Pentru întâia oară în viaţă simţea nevoia imperioasă de a afla neapărat ce înseamnă un cuvânt. Îl cuprinsese o exaltare neobişnuită, o mare nerăbdare.

Hotărându-se pe neaşteptate îl sună pe inginerul Nikonov, coleg de serviciu şi, incontestabil, cel mai cult dintre cunoscuţii săi: la Nikonovi toată partea de sus a spetezei unui divan enorm era împovărată de cotoarele aurii ale dicţionarului enciclopedic Brockhaus şi Efroâi.

Urmă un lung colocviu telefonic. Igor Evghenieviei era un om fermecător, dar totodată din cale afară de pedant. Consultă toate dicţionarele. În Brockhaus cuvântul "şalmugră" nu exista; după "cneazul Şalikov" urma numaidecât "Şaleapin". Nu găsi termenul nici în explicativul lui Uşakov.

După o jumătate de oră. Nikonov sună din nou, emoţionat: nici în dicţionarul întocmit de Vladimir Dal nu găsi nimic asemănător, şi totuşi aici erau toate soiurile de mere — şi anisovka, şi gruşovka, şi titovka... "Pesemne aţi auzit greşit, Andrei Andreevici!"

Andrei Andreevici îşi ridică sprâncenele: aşadar, nu auzise bine! Cu neputinţă. Cunoştea în mod sigur acest cuvânt. Era pe de-a-ntregul încredinţat că-l cunoştea! Cândva, undeva. Îl folosise de nenumărate ori... Dar unde şi când?

Stând în fotoliul său de la birou, acoperit cu covoraşul acela care slujea de obicei drept temei reflecţiilor lui financiar-contabile (nu era un contabil prost, dimpotrivă, avea iniţiativă şi experienţă), şi răsucindu-şi între degete barba îngrijită, Konopliov privea volumul cinci al Micii enciclopedii ca pe un zid mitic purtând o inscripţie cu litere de foc. Din coloana 153 îl privea ironic o pasăre asemănătoare struţului — casuarul. Îndărătul casuarului aceluia se înălţa, nu un casuar, ci un palmier obişnuit. Îngrozitor era însă faptul că el ştia precis: văzuse şi altfel de palmieri! Nu, nu în poze — ci pe nisipul alb al plajei, pe fondul unui cer albastru, fierbinte, copleşitor. Mai auzea parcă foşnetul ireal, straniu, pe care-l scot aceşti palmieri la atingerea brizei, când încă vântul n-a prins puteri, când din pricina arşiţei seci prin corp îţi aleargă mulţimi de ace încărcate cu electricitate. De unde această certitudine categorică? Ce să însemne asta?

"Este originar din Asia de Sud-Est şi Australia..." Foarte bine: numai că, dacă lăsăm la o

parte perioada evacuării, contabilul şef Konopliov nu trecuse de Luga din 1922. Nu! Nu mai fusese nicăieri! Dacă ar fi fost, ar fi trebuit să-şi amintească, nu-i aşa?...

Acum nu e uşor de stabilit cu exactitate cum îşi petrecuse A.A. Konopliov următoarele ore şi chiar zile. Numeroase momente s-au şters pentru totdeauna din memoria celor apropiaţi lui; altele, în lumina celor întâmplate ulterior, au căpătat cu totul altă semnificaţie. Un cunoscut psihiatru şi psiholog, A.S. Bronzov, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe, interesat de acest caz straniu, a adunat pare-se toate datele ce s-au păstrat, referitoare la Konopliov. Dar ele, după cum recunoaşte el singur, nu sunt nici pe departe suficiente pentru o concluzie univocă.

E de presupus că, în seara aceea, Andrei Andreevici i-a povestit, dând-o pe glumă, soţiei sale, Maria Benediktovna, născută Kuzmina, căreia ei îi zicea Marusea sau Musenka, despre neaşteptatele daruri primite de niciunde. Dar femeia nu-l băgase în seamă. Pacheţele, mere, jurnale...

— Ştie tot oraşul că te dai în vânt după cărţi de aventuri; ei, uite că acum au început să se răzbune... Din ce an zici că e jurnalul ăla?

Andrei Andreevici încercă să stabilească, dar, spre uimirea lui, constată că era imposibil.

Însemnările erau datate clar: 18,VII., 7.VIII, dar nici un indiciu despre anul la care se refereau. Musenka dădu din mână a lehamite şi se retrase în bucătărie, la fete, de unde se auziră curând exclamaţii, râsete, ah-uri şi oh-uri...

Konopliov nu-şi mai găsea locul; trecu fără rost dintr-o cameră în alta, bău fără nici o poftă ceai, bătând darabana cu degetele în masă, ascultă fără să audă sporovăiala cucoanelor, care nu mai contenea, şi în sfârşit se duse la culcare. În pat se

răsuci mult timp, gemând şi tuşind în răstimpuri. Nu putea să adoarmă: ajungea să închidă pleoapele, şi în faţa ochilor îi răsăreau numaidecât ca nişte fantome întunecate pe cerul luminos, desişuri bizare, descrise parcă în vreun roman sau văzute cine ştie unde: la cinema? În vis?

Dintre frunzele mari se iţea capul unui animal de pradă. Din pricina mustăţilor lui dese ca peria, apa neagră unduia neliniştită; o uriaşă stea strălucitoare licărea, scăldându-se printre frunzele cordiforme ale plantelor acvatice...

Nu, Konopliov, nu născoci! Toate astea sunt din filmul „Ciang". Nu-ţi aminteşti că înainte de război ai dus-o pe micuţa Sveta să-l vadă şi ea se speriase de tigru?

Ultimul lucru pe care mai izbuti să-l gândească, înainte de a adormi, era că încă a doua zi trebuia lămurit totul, o dată pentru totdeauna. În primul rând, trebuie aflat numărul de telefon al contraamiralului Zobov, care avea să-i spună ce ştia despre şalmugră. El trebuia să ştie: între alţii, la stadion, lângă el stătuse un locotenent având pe piept medalia „Pentru Japonia".

Dar dacă nici el nu ştie? „Atunci, realiză pe neaşteptate Konopliov, cel mai bine ar fi să mă adresez unor specialişti în fructe. Există doar atâţia pomicultori şi miciurinişti... Ăştia se pricep. Dar de unde să-i iau?..."

A adormit destul de târziu. Prietenele Svetei plecaseră. Maria Benediktovna şi Sveta stătuseră de vorbă îndelung prin uşa larg deschisă: mama din patul ei, fiica — din sufragerie, de pe canapea. În sfârşit se potoliră şi ele.

În casă se înstăpâniră întunericul, somnul, pacea, căldura... Mirosea a aluat, a praf, a pudră. Erau mirosuri la fel de simple, de obişnuite, de cunoscute ca şi sforăitul uniform al celor ce dormeau, ca şi întreaga viaţă atât de lină a Knopliovilor. Astăzi însă printre ele se strecurase abia simţită şi neliniştitoare, persistentă, stranie, o

aromă nouă. Ea gâdila uşor, chiar şi în somn, nările contabilului şef. Pisica Miliarovna — aşa o botezase Iurka Stijevski — se sculă dintr-o dată, lunecă pe nesimţite din bucătărie, mustăcind, sări pe fotoliul de la birou şi stătu multă vreme cu botul lipit de gaura broaştei de la sertarul din mijloc.

În sertar, ascunsă îndărătul "baremurilor" lui Konopliov, lângă o carte groasă şi jerpelită, se afla caseta aceea lăcuită cu picioruşe rotunde, iar într-însa dormeau liniştite într-un pat de puf verzui două fructe oranj ce se făceau tot mai aurii, iar alături — caietul cenuşiu. Din toate acestea emana acea mireasmă exotică, stranie, nici rusească, nici leningrădeană, nici nordică. Toate acestea se ascunseseră aici, în masă, ca o bombă îngropată adânc în pământ. O bombă cu acţiune întârziată.

CAPITOLUL III
LA MARGINEA PRĂPASTIEI

În cele două zile care urmară după 19 septembrie, Andrei Andreevici făcu câteva încercări de a risipi negura ce-l învăluise pe neaşteptate. Află cu uşurinţă numărul de telefon al amiralului Zobov, dar o voce feminină îi răspunse veselă că Vasili Alexandrovici plecase cu avionul în dimineaţa zilei de 20, spre Tallin, iar de acolo — peste graniţă, într-o deplasare de mai multe luni.

"Ah, în acest caz, vă rog să mă scuzaţi!..."

Uite aşa se întâmplă întotdeauna!...

Dar în seara aceleiaşi zile de douăzeci şi unu, Konopliov avu o idee neaşteptată. Ea i se aprinse în minte în timp ce păşea pe bulevardul Nevski, destinzându-se ca de obicei, în drum spre casă.

Între bulevardele Marat şi Vladimirski, se opri deodată în faţa vitrinei unui magazin de fructe

exotice, stătu o clipă în cumpănă, apoi deschise uşa şi intră.

Chemându-l, dintr-o încăpere interioară, pe directorul magazinului, îi arătă una dintre cele două şalmugre. "Aţi putea să-mi spuneţi ce e asta?"

În magazin aproape că nu erau cumpărat şi vânzătorii se adunară împrejurul şalmugrei. Curând începură toţi să dea din mâini a nedumerire şi neputinţă. Nici directorul, nici cel mai bătrân dintre vânzători, un oarecare Ivan Markovici, veteran al comerţului de fructe, care-şi începuse cariera de mic copil, încă în piaţa Şciukin, înainte de primul război mondial, nu putură stabili ce fel de" fruct aveau în faţă.

Şalmugra trecu din mână în mână. Era pipăită — uşor, cu pricepere — mirosită, cântărită în palmă. "N-am mai văzut aşa ceva... Curios... Aduce cu nişte mere japoneze, dar, iertaţi-mă, acelea sunt cu totul altfel..."

Neliniştea vădită ce se citea în ochii lui Konopliov îi impresiona pe vânzători. După ce şuşotiră între ei, îi recomandară ca, dacă era chiar atât de important, să meargă chiar acum pe strada Sofia Perovskaia, numărul trei... Pe Malaia Koniuşennaia, unde locuia marele savant, profesorul Sture, un pomolog celebru...

— Po... Pomolog? Ce mai e şi asta?

— De ce te miri, domnule? Există o ştiinţă care se numeşte pomologie. Studiul merelor... O ştiinţă dintre cele mai interesante.

Mare era, pesemne, dorinţa contabilului şef Konopliov de a dezlega cât mai degrabă acest mister, cu care era confruntat nu în paginile unui roman, ci în viaţa lui de toate zilele, dacă o porni direct de la magazfn spre Sofia Perovskaia şi sună la uşa acelui profesor de pomologie absolut necunoscut lui până în clipa aceea. Dar îl aştepta o nouă dezamăgire.

Masivul leton reacţionă puternic la vederea fructului adus de Konopliov. Cu mişcări sigure, de specialist, îi răsuci pe toate părţile, îl ridică cu degetele-i mari şi îndemânatice spre nasul borcănat, scotoci prin rafturi, mormăind ceva nedefinit, umplu masa cu atlase şi îndrumare de felurite forme, dar în cele din urmă se declară învins.

— Ei bine, tovarăşe... Cum să-ţi spun? Nu avem a face cu un măr în înţelesul botanic al cuvântului. E fructul vreunei plante tropicale. Cu părere de rău trebuie să recunosc că sunt un pomolog limitat: nu vă pot fi de folos... Şalmugra? Hm, hm... I-am putea zice *nemărul* şalmugra. Dacă doriţi, îmi notez.. Acum la Institutul de botanică nu mai e nimeni... Dar peste vreo trei zile sau, mai bine, peste o săptămână, daţi-mi un telefon, am să mă interesez de şalmugra dumitale...

Konopliov mulţumi, dar hotărî pe loc, fără să-i spună nimic lui Sture, să ducă pur şi simplu şalmugrele — sau una dintre ele — la Institutul de botanică. Fireşte, acolo va trebui să le explice de unde ie avea, să născocească o "legendă" oarecare... Dar, fie ce-o fi, nu mai avea putere să aştepte!

Seara târziu A. A. Konopliov se întoarse acasă. Îl chinuia febra nerăbdării. De câte ori nu citise el în romane cum oameni iscusiţi şi inteligenţi dezlegau enigme ce se refereau la mari mahări şi cazuri terifiante? Niciodată nu avusese pretenţia că ar fi "cineva". Nici un fel de cazuri terifiante nu puteau, pur şi simplu nu puteau, avea vreo tangenţă cu el. Afară de "Lenemail" şi de vreo două-trei "organe superioare", el nu mai interesa practic pe nimeni, nici măcar din cadrele armatei nu mai făcea parte.

Aşadar, problema pe care trebuia s-o rezolve nu putea fi complicată. Dar uite că nici pe asta n-o putea dezlega. Curat papă-lapte!

A doua zi, puse una dintre şalmugre într-o cutie metalică de dropsuri pe care o avea dinainte de război, întocmi o scurtă cerere respectuoasă şi oficială, în care exprima rugămintea de a se stabili planta al cărei fruct se afla în cutie şi să i se comunice dacă exista şi ce reprezenta în ştiinţă denumirea "şalmugra", şi expedie toate acestea prin curiera de la "Lenemail", sub semnătură proprie, la Institutul de Botanică, catedra de floră tropicală. Poate că îi zicea altfel, dar el nu ştia cum...

Trimise totul cu adeverire de primire şi, când aceasta îi reveni, făcând dovada că un "măr şalmugra (?) — 1 buc. s-a primit pentru analize şi determinări de cercetătorul ştiinţific al I.B. K. Veseliova", când această bucată de carton ajunse, împăturită, în portvizitul lui Konopliov, Andrei Andreevici încercă o mare şi stranie satisfacţie. Se linişti deodată cu totul, de parcă ar fi fost un răufăcător care se ascundea de mulţi ani şi în sfârşit izbutise să-şi impună expedierea unei declaraţii pline de căinţă către organele de anchetă. De parcă ar fi făcut ceva pentru care acum, se putea considera iertat.

De ce "iertat" nu ştia nici el, dar se simţea întocmai astfel.

Se întoarse liniştit acasă, în intrarea Zamiatin. Încă de dimineaţă scosese pe masă, peste hârţoagele "LenemailuIui!, misteriosul jurnal cu coperţi îmbrăcate în pânză şi toată ziua, printre încasări, deconturi şi depuneri, savurase ideea că mâine duminică, o să-l studieze pagină cu pagină. Cine ştie: poate o virgulă, poate o trăsătură de condei sau vreo vorbă scăpata de autorul jurnalului îl vor ajuta să dezlege întreaga taină?

E uşor de închipuit de aceea deruta, spaima şi deznădejdea lui, când... În ziua aceea, peste apartament se abătu obişnuitul cataclism: curăţenia de toamnă. Se etanşau ferestrele, venea Nastea să spele geamurile... Biroul lui fu deplasat tot ce era

pe el scos şi apoi pus la loc... Dar jurnalul cu coperţi de pânză nu mai reapăru. Nici pe birou, nici în altă parte...

Andrei Andreevici nu făcuse niciodată crize de furie. Nu numai Svetocika, nici Marusia nu-şi aducea aminte de aşa ceva. Dar de această dată soţul ei se înfurie cumplit. Tună şi fulgeră, le puse să răscolească totul, dar eforturile lor rămaseră fără rezultat.

Speriată, Sveta alergă la Nastea, pe Torgovaia. Nastea nu văzuse nici un fel de caiet cenuşiu. În cele din urmă, Maria Bervediktovna, ca orice femeie, trecu la un contraatac hotărât. Cu ce drept tăbăra asupra lor? De unde ştia ea că el nu dusese caietul acela idiot la artelul lui la fel de idiot? Ce, caietul făcuse picioare? Şi apoi, un lucru folositor nu trebuie aruncat unde se nimereşte î Nimeni nu-i obligat să păzească caietele lui.

Probabil că, aşa cum se întâmpla în dispute mult mai mărunte, Andrei Andreevici ar fi ţinut-o pe a lui, ar fi făcut gălăgie, ar fi bombănit, poate că ar fi şi plecat să se răcorească la vechiul lui prieten Vanea Mureev. Dar îl mira nespus un lucru: de unde în toate ciocnirile lor familiale Sveta sărea, ca un râs tânăr, în apărarea lui maică-sa, de data asta îl privea cu nişte ochi mari, speriaţi şi se grăbea să-i împlinească orice dorinţă. Ba mai şi striga: "Ei, mamă, lasă-l pe tata în pace, vezi cât e de necăjit!" şi în general parcă era cu totul alt om. Tulburat de această schimbare neaşteptată, Konopliov tăcu. Trecu dincolo şi se întinse în patul său. Maria Benediktovna tot mai bombănea la bucătărie. Iar Sveta nitam-nisam — aşa ceva nu se întâmplase niciodată — îi aduse un pahar cu ceai şi un corn, se aşeză pe scaun lângă pat, şi începu să-l mângâie pe cap cu mâna ei mică, de fată... Konopliov adormi imediat. Şi, spre uimirea lui neîncrezătoare, amestecată şi cu puţină tristeţe, un răstimp furtunos şi minunat din viaţa lui, care ţinuse cinci zile, luă astfel sfârşit.

Pentru multă vreme. Pentru cinci luni încheiate. Până la sfârşitul lui februarie 1946. Până la douăzeci şi opt februarie.

De multe ori în acest răstimp Konopliov binecuvântase înţeleapta lui prudenţă: ce bine totuşi că nu povestise nimănui nimic din toate câte i se întâmplaseră!

Bine i-ar fi stat dacă şi-ar fi împărtăşit taina fie şi numai lui Nikonov! Auzi dumneata, şalmugre! Uite că una din ele începuse deja să se sfrijească şi aproape că încetase să mai emane mireasma aceea fină în sertarul biroului său, iar a doua dispăruse: de la Institutul de Botanică — nici un răspuns. Jurnalul, scris mai mult ca sigur nu de el, dar parcă totuşi de el — ei bine, uite că nu mai exista! Tigri, casuarine, şerpi şi naiba mai ştie ce... Chipuri de aur... "Da, Andrei Andreevici, ai cam exagerat cu cititul, prietene! Sau, cine ştie: vei fi visat..."

Una, alta, cinci, zece — Sture, institutul. Magazinul de fructe exotice, şi uite că — a câta săptămână de-acum — e linişte şi pace, că ţi se urăşte, nu alta, curat paradis... Totul n-a fost decât închipuire, totul a fost doar o născocire şi s-a destrămat, Andrei Andreevici; şi, desigur, ai fost cât se poate de inteligent, când n-ai flecărit despre lucrurile astea cu nimeni...

Sosi timpul bilanţului anual pe artei. În chinuri la fel de inevitabile ca şi cele ale naşterii, ieşea la lumină planul financiar pe anul patruzeci şi şase. Oficiul de construcţii al Sectorului 14 intentase "Lenemailului" un proces nesfârşit şi feroce pentru neplata unor lucrări, în valoare de 2461 ruble şi 82 copeici. Contabilul şef fusese chemat ba la "Incoopsoiuz", ba la contabilitatea trustului, ba la tribunalul orăşenesc. Fusese plecat la Staţia de triaj pentru a dresa procese-verbale privind vagoanele cu materie primă cu sigiliul rupt

din motive necunoscute, întocmea protocoale, elibera obligaţii de împrumut, semna procurile pentru primirea cartelelor şi câte altele.

Şi cu toate acestea, de-a lungul următoarelor două luni, contabilul Konopliov trăi într-o stare de neîntreruptă şi neliniştită aşteptare.

Dimineaţa, îmbrăcându-se în vestibul, îşi scotocea maşinal buzunarele paltonului. Nimic...

Ori de câte ori suna telefonul, i se părea că e mesajul mult aşteptat. În orice plic pe care-l primea, acasă sau la serviciu, vedea plicul aşteptat de la Institutul de ştiinţe botanice sau... Straniu: de nicăieri!

Ba bine că nu! Ştia aproape cu siguranţă, cum va arăta acel ultim pachet, care îi va aduce cea de-a treia şalmugră, cea fatală: gri-maroniu, cu hârtie îngrijit îndoită ia colţuri şi cu o pecete mare de ceară roşie peste nodul alcătuit de sfoara subţire de iută răsucită. Când îl va avea pe masă, va trebui... Va trebui? Ce va trebui să facă? Ce?

Dar pachetul, slavă domnului, nu mai sosea. Nimeni nu-i aducea nici un pachet...

Câteodată, dimineţile, în ceasurile când mintea e clară şi logica atotbiruitoare, Andrei Andreevici era năpădit de îndoieli: nu, nu, nu, totul fusese prea straniu şi prea absurd... Din cale afară de incompatibile, absolut incomensurabile i se păreau două elemente: apartamentul lui de pe intrarea Zamiatin şi "vei veni la mine Chip-de-aur". Pudra Svetei şi mirosul fin pe care-l mai răspândea totuşi acolo, în fundul sertarului, şalmugra aceea ce se zbârcea, făcându-se tot mai maronie...

Cum se pot împăca astfel de contrarii: Marusia, în pâslari, cu capul plin de bigudiuri, pregătindu-se să plece la şcoală — şi "...nţă pieirea inevitabilă. Rimba plină de şerpi..." Ce-o fi aia "rimba"?!

Câteodată, pe punctul de a pleca la serviciu cu servieta în mână, condus de somnoroasa

Svetocika, Konopliov arunca o privire fugară în oglinda cam tulbure de perete (din "zestrea" Musiei). Oglinda reflecta bustul unui bărbat cât se poate de respectabil, care nu mai avea nimic din băieţandrul acela de şaptesprezece ani, care alerga cândva — mă omoară sau scap?!— spre magazia de la capătul Kahovkăi, îndeplinind ordinul comandantului de pluton. Uite că scăpase. Acum era un tip prezentabil: pălărie moale, o cravată aleasă cu gust de Svetka, barbişonul cehovian. Toate astea mergeau foarte bine cu orice şedinţă, cu orice prezidiu aşezat în jurul unei mese acoperite cu postav... Dar cum puteau toate astea rima fie şi cât de cât cu o "rimbă foind de şerpi"?

Nu, Andrei Andreevici, cine ştie unde vei fi citit toate bazaconiile astea... Ce naiba, ai început deodată să crezi în "metempsihoză", în migraţia sufletului, ca în povestirea lui Vsevolod Soloviov despre doamna Blavaţskaia? E clar, toate astea nu pot să fie decât rezultatul unei încurcături stupide, al unei neînţelegeri absurde. Oricui altcuiva, numai ţie, contabilului şef Konopliov, n-avea cum să ţi se întâmple aşa ceva. Ai fost confundat în mod sigur.

Şi totuşi, trei lucruri îl împiedicau să se oprească la această idee liniştitoare şi supărătoare totodată. Primo. E foarte adevărat că un om poate fi confundat. Dar sunt puţine şanse ca în cursul uneia şi aceleaşi zile, el să poată fi luat drept altul *de două ori,* ba încă în împrejurări cu totul diferite.

Să vâri, pe stradă, în înghesuială, sau undeva într-o garderobă un măr în buzunarul unui om, încurcându-l cu cineva care-i seamănă — mai treacă-meargă. Dar ca apoi să te înfăţişezi la el acasă şi să-i laşi pe masă al doilea măr, identic cu primul, şi un bilet cuprinzând aproape acelaşi text — asta frizează de-acum imposibilul! Şi doar acest al doilea măr era cât se poate de real, mai exista încă. Ajunge să tragi sertarul mesei pentru ca în încăpere să se insinueze din nou mireasma aceea dulceagă şi înfricoşătoare. Mister total.

Secundo. Dacă admitem că s-a produs o încurcătură de nume, că are un tiz în oraş căruia cineva urma să-i înmâneze un caiet purtând pe copertă inscripţia "A. A. Konopliov", "Jurnal. 2", acest lucru ar fi putut explica cea de-a doua "etapă": aducătorul nu-l văzuse la faţă.

La stadion însă — şi înclina tot mai mult să creadă că totul se întâmplase în îmbulzeala specifică stadionului, căci la garderoba "Lenemailului" lucrurile erau păzite de o fetişcană slăbuţă, dar nemaipomenit de arţăgoasă, pe care cine ştie de ce toţi o strigau nu Valecika sau Tinocika, ci "Kliueva", de parcă ar fi avut cel puţin cincizeci de ani, şi era mai uşor să furi tezaurul lui Montezuma, decât să vâri ceva în buzunarul unui palton pe care-l păzea Kliueva...

Terţo. Aici era aici. Acest "terţo" îl umplea de spaimă pe contabilul şef al "Lenemailului". Pur şi simplu îi era frică să-i dea glas, să pronunţe cuvântul acela cu voce tare.

Nu se ştie cum şi de unde, în ultimele zile, în creierul său pătrunsese un substantiv straniu: "tuk-khai"... Nu-ştia ce înseamnă. N-ar fi putut spune dacă e substantiv propriu sau comun. Ştia doar că el răsuna în sufletul său.

"Tuk-khai!" — şi de undeva din perete sau de deasupra capului, din tavan, se aude un zgomot scurt, aidoma celui pe care-l fac şoarecii într-un stog de paie.

"Tuk-khai!" — şi deodată simţi atingerea zefirului nopţii pe fruntea încinsă...

"Tuk-khai!" — şi sufletul ţi-e inundat de o tandreţe de mult neîncercată pentru cineva mic, drag, dulce... Un simţământ pe care-l trăise numai atunci când Svetka mai era încă în scutece... *Numai* atunci? Oare *numai* atunci?

Toate aceste ezitări, îndoieli, frământări se prelungiră, aşa cum, am mai spus, până la sfârşitul lui februarie. Apoi se curmară de la sine; totu începu să se stingă în ceaţă şi uitare. Andrei

Konopliov rămase Andrei Konopliov, contabil şef la "Lenemail". Nici un fel de "tuk-khai" nu-i mai tulbură sufletul...

La 13 martie, două zile după ziua de naştere a Svetkăi, sărbătorită cu mult tapaj, zi în care, spre ascunsa ei satisfacţie şi vădita ei spaimă, era gata să izbucnească un scandal între intendentul de rangul I Mureev şi studentul Gheorghi Strijevski, Andrei Andreevici se întoarse acasă nu cu troleibuzul, ci cu maşina nr. 7 (reţinea de obicei aceste zile ca ieşite din comun). În afară de asta, totul decursese normal.

Pe drum citise articolul "Duşmanii poporului coreean", publicat în acea zi în "Pravda". Era ger şi undeva, după cotitura canalului Kruştein, prin fumul liniştit, nocturn, se profilau macaralele şantierului naval. Pe bulevard, copacii erau acoperiţi încă de dimineaţă cu promoroacă.

Nici o celulă a creierului său nu se gândea la vreo taină. Konopliov urcă până la uşa capitonată a propriului apartament, îl descuie cu propria lui cheie şi intră.

Nu era nimeni acasă, iar pe birou îl aştepta un plic cenuşiu, nu prea mare, cu antet oficial.

Andrei Andreevici tresări.

ACADEMIA DE ŞTIINŢE a U.R.S.S.
INSTITUTUL DE BOTANICĂ

Înşfăcă plicul, plin de nerăbdare şi spaimă. Nu ştia de ce, dar simţi că îl aşteaptă o încercare grea... De ce? De-aia!

Parcurse primele rânduri ale scrisorii. Brusc închise, şi apoi redeschise ochii. O urzeală absurdă, ridicolă, monstruoasă îl învăluia din nou, irezistibilă...

"Cetăţene Konopliov, îi scria cineva debordând de mânie şi dispreţ, cetăţene Konopliov! Dacă printr-o minune ai scăpat şi, în pofida tuturor aşteptărilor, eşti în viaţă, dă-mi voie să consider cel puţin straniu faptul că dumneata, ştiind tot ce ştii, n-ai dat timp de atâţia ani nici un semn de viaţă. Cum să ne explicăm această, delicat vorbind, stranie tăcere?

În prima clipă ne-am gândit că, pesemne, abia acum te-ai întors de acolo, datorită evenimentelor din toamnă. Dar un simplu telefon la locul dumitale de muncă mi-a permis să aflu că dumneata te afli aici, la Leningrad, încă dinainte de război. Nu găsesc cuvinte ca să-mi exprim indignarea ce mă stăpâneşte. Cum de nu-ţi dai seama ce cruzime monstruoasă reprezintă această tăcere faţă de familiile celor pieriţi sub. ochii dumitale? Cum ţi-ai îngăduit să nu comunici numaidecât după sosire care a fost sfârşitul lui Viktor Mihailovici? Ce s-a întâmplat cu Bernştein, Kruglov şi cu cei din grupa a doua?

Pentru dumneata n-are cum să fie un secret faptul că ultimele ştiri pe care le-am primit de pe insula California erau cuprinse în scrisoarea în care Viktor Mihailovici, acest om nobil, face o descriere atât de neliniştită şi amănunţită rănii dumitale ("probabil îi va rămâne pe gleznă o cicatrice în formă de stea").

Din acea zi asupra întregii tragedii a căzut cortina tăcerii depline. Şi dumneata ai avut cruzimea de a nu o rupe timp de aproape zece ani...

Nu am, efectiv nu găsesc cuvinte pentru a califica atitudinea dumitale. Ce înseamnă, pentru oameni ca dumneata, comandamentele moralei? Şi, în orice caz, ca un economist ce te afli, ar trebui sil ştii că, potrivit articolelor 7 şi 11, urmează să decontezi suma de o sută de mii de ruble.

Câtă vreme toată lumea a fost convinsă că ai pierit, bineînţeles, nimeni n-a ridicat problema banilor. Acum însă e limpede că trebuie să dai seama de ei. Nu-i aşa?

În sfârşit, ce rost are această comedie nedemnă cu şalmugra? Cine poate şti mai bine ca dumneata de la ce plantă provine, prin ce-i preţioasă şi unde anume creşte? Refuz să înţeleg cum ai izbutit dumneata, reîntors la Leningrad de atâia vreme, să păstrezi intacte şi în stare proaspătă nu seminţe, ci chiar fructe de Kalav. Şi cu toate acestea dumneata le posezi, şi nu se poate să nu ştii că fiecare sământă a acestui copac reprezintă o comoară, pe care nici o persoană particulară nu are dreptul să şi-o însuşească.

Regret nespus că trebuie să plec chiar astăzi într-o îndelungată călătorie peste graniţă, din care mă întorc tocmai la toamnă. Altfel aş fi găsit timp să te văd. Am să fac tot ce va depinde de mine ca să i se comunice numaidecât despre existenţa dumitale soţiei (văduvei?) lui Viktor Mihailovici: ea o să te găsească cu siguranţă. Îţi recomand insistent să te reabilitezi cât mai deplin şi mai minuţios în ochii ei şi ai noştri. ai tuturor, altfel la întoarcere am să fiu nevoit să supun cazul dumitale opiniei publice, lucru care, cred că îţi dai seama, nu-ţi poate aduce nimic bun.

Nu consider posibil să "te salut", atâta vreme cât nu voi afla motivele care te-au determinat să ţii ascunsă, timp de atâţia ani, reîntoarcerea dumitale.

Prof. A. Rebikov

9.III.1946"

Cu mişcarea şerpilor pestriţi din misterioasa "rimbă", fularul lui Andrei Andreevici alunecă încet pe duşumea, încolăcindu-se apoi la picioarele fotoliului.

Nevenindu-i să creadă, contabilul şef Konopliov reciti scrisoarea a doua, apoi a treia

oară. Examină cu atenţie, căutând parcă urme de fals, de mistificare, adresa, ştampilele poştale, studie chiar hirtia la lumina lămpii.

"Care Viktor Mihailovici? Ce Californie?"

Stătu o vreme acolo. Îmbrăcat, meditând, destul de calm.

Da, se vede treaba că are un tiz. un dublu. Şi nu unul misterios, ci din cei mai obişnuiţi: nu e un nume de familie prea rar întâlnit. Cu siguranţă, undeva, cândva, a existat un alt Konopliov.

Problema era acum nu să dovedească într-un fel oarecare că el, Andrei Andreevici Konopliov, n-avea cum să participe la nu ştiu ce aventuri dramatice la tropice(oare "California" o fi la tropice?), ci de a lămuri cum şi de ce ei doi fuseseră confundaţi nu numai o dată, ci un timp destul de îndelungat.

De către oameni diferiţi. Din puncte de vedere diferite...

Toate acestea nu erau, desigur, plăcute, dar considerentele amintite ar fi trebuit să-l liniştească întrucâtva pe Konopliov. Totul era atât de absurd, încât, cu siguranţă, toată această fantasmagorie trebuia să se lămurească într-un fel. Chiar fără ea el să aibă vreun amestec.

Fruntea lui Andrei Andreevici începuse să se descreţească încet. Şi în aceeaşi secundă ochii îi căzură brusc, pentru a doua oară, pe un rând din scrisoare, căruia la prima lectură nu-i dăduse importanţă. Pur şi simplu nu-l băgase în seamă. Era rândul în care se vorbea despre atitudinea grijulie a lui Viktor Mihailovici în momentul când el, Konopliov, fusese rănit.

Acum îl observase deodată şi chipul lui deveni cenuşiu. Din cale-afară de emoţionat, poate de-a dreptul speriat, îşi strânse barbişonul în palmă: "Dumnezeule!"

În clipa următoare, aplecându-se brusc şi ridicându-şi grăbit pantalonul de pe piciorul drept, îşi deschise catarama jartierei...

Pe gleznă, cu cinci sau şapte centimetri mai sus de articulaţia gambei, se zărea, rozalie, de dimensiunile unei monede vechi de cinci copeici, o cicatrice, urmă a unei răni serioase, de mult vindecate. O cicatrice în formă de stea cu cinci colţuri...

Câteva minute Andrei Konopliov, căruia mâinile îi căzuseră fără vlagă de pe braţele fotoliului, rămase cu ochii în gol. Bărbia îi tremura uşor.

"Eu trebuie să ştiu ce este o şalmugră! Eu!! De ce eu? Asta-i întrebarea: de ce tocmai eu?!"

CAPITOLUL IV
DE LA SUBLIM... LA RIDICOL

De această dată se feri cu străşnicie să pomenească ceva de cele întâmplate. Nu-i povesti nimic nici chiar Marusiei. Cu atât mai mult Marusiei... Atâta doar că, într-o seară, dezbrăcându-se ca să se culce, se prefăcu, pasămite, că abia atunci observă cicatricea aceea veche.

— Uite că mă lasă memoria, spuse el pe un ton destul de firesc, întinzându-se sub cearşaful de lapomă alb şi apretat. Să mă omori şi nu-mi aduc aminte de unde am semnul ăsta la gleznă.

Maria Benediktovna citea în pat, ca întotdeauna, vreo carte de-a ei, neinteresantă pentru el, vreun vechi roman de dragoste, poate chiar de Verbiţkaia... Întrerupându-şi lectura, ea îşi privi soţul. De multe ori, în lunile ce urmară, Konopliov avea să se întrebe cum îl privise în clipa aceea nevastă-sa: aşa ca de obicei sau avea deja un aer straniu?

— Ca să vezi! spuse ea pe tonul ei obişnuit, didactic, categoric, fără drept de apel. Te pomeneşti că ai uitat şi de ce ai avut coasta stângă ruptă? Uite de-aia: pentru că eşti un papă-lapte

care nimereşte sub maşini. Auzi la el: a stat aproape un an în spital, iar acum: "Măi să fie: am uitat!" Ei află că eu, drăguţă, n-am să uit niciodată anul acela blestemat...

— Da, într-adevăr... mormăi Konopliov uşurat (într-adevăr uşurat), întorcându-se pe partea cealaltă. Nimic mai adevărat: cu mulţi ani în urmă, contabilul Konopliov, angajat pe atunci la un artel de tricotaje, avusese pe Vâborgskaia un accident de maşină. Un camion de trei tone îl târâse cu aripa vreo cinci metri pe caldarâm, schilodindu-l... Da, păţise aşa ceva, era perfect adevărat, numai că nu-i plăcea să-şi amintească. Putea oare acea întâmplare să lămurească scrisoarea profesorului?

Următoarele câteva zile fură pentru A. A. Konopliov nespus de tulburi. Le apăsa nu atât mireasma insinuantă a acelor fructe stranii sau presimţirile dulci şi totodată neliniştitoare, ci spaima cea mai trivială şi prozaică. Avea — el unul ştia că "n-avea", dar iată că profesorul A. Rebikov afirma că "avea" — de decontat "potrivit articolelor 7 şi 11" (şi nu unor aventuri imaginare) *o sută de mii de ruble.*

Era contabil: dimensiunile acestei sume datorate nu-l mirau. O expediţie costă. Probabil erau şi sume în devize, dar de acestea răspundea şeful. Oricum, el era contabil, fir-ar a naibii! Ştia ce înseamnă asta...

În biroul lui zăcea un fruct gălbui care, pare-se, reprezenta o *comoară* care trebuia *predată* numaidecât... Dar cui? Pe deasupra rezultă că el avusese o comportare plină de cruzime faţă de văduvele şi orfanii unor oameni ale căror nume le auzea pentru prima oară şi pe care ar putea jura că nu-i întâlnise şi nu-i cunoscuse niciodată...

Ce mai! Chiar şi un om cu nervii mai teri decât Konopliov s-ar fi putut scrânti în asemenea împrejurări. La 15 martie, Andrei Andreevici, dacă nu se "scrânti", în orice caz, căzu la pat. Cum se spunea deseori în familie — cu certificat în regulă.

Certificat pe care i-l emise Roza Arnoldovna, o doctoriţă de pe Sindicatelor 19. O săptămână, pentru surmenaj. Odihnă completă. Îi trata de mult, încă dinainte de război, pe toţi Konopliovii...

În pat zăcea şi în momentul când răsunase soneria şi Svetocika (Marusia era la bucătărie) introduse direct la dânsul o cucoană înaltă, de vârstă mijlocie, într-o jachetă încă bună, dar nicidecum nouă, de caracul. Şuviţele cărunte ce-i scăpau de sub căciuliţă făceau să pară cam straniu chipul ei trist, foarte frumos, deşi nu mai era tânăr.

Simţind că nu-i a bună. Maria Benediktovna îi sări în ajutor, ştergându-şi mâinile şi lăsând să intre în odaie un miros puternic de peşte prăjit.

Neobişnuită discuţie avu loc în următoarele douăzeci — treizeci de minute în odaia aceea semiobscură.

— Dumneata eşti Konopliov? întrebă femeia fără a-i întinde mâna. Numele meu e Svetiova. Sunt soţia lui Viktor Mihailovici. Sau văduva: dumneata ştii mai bine. Buzele îi tremurară.

Ridicându-se în capul oaselor şi sprijinindu-şi spinarea de pernă, Andrei Andreevici îşi apăsă pieptul cu ambele mâini. Acest gest — cămaşa lui albă era deschisă la câţiva nasturi şi în încăpere domnea mirosul de medicamente — putea părea sau nespus de înduioşător, sau dezgustător de teatral...

— Da, eu sunt Konopliov, spuse el cu o sinceritate deznădăjduită. Luaţi loc. Vă rog mult, luaţi loc. Sunt Konopliov, Andrei Andreevici! Dar, vedeţi... Nu cred totuşi că sunt acel Konopliov, care... Aş fi bucuros, dar ce pot. face? Fireşte: jurnalul, fructele acelea, una, alta... Dar, credeţi-mă, din 1923 — nu-i aşa, Marusenka? — am părăsit Leningradul numai ca să mă duc până la vilă... La Siverskaia, spre Luga... Şi încă o dată când am fost evacuaţi... La Mordves... Cum aş putea, aşadar, să ştiu ceva despre... Viktor Mihailovici?

Chipul femeii rămase aproape nemişcat, numai ochii ei, reci şi severi, mijiră cu un fel de silă...

— Cetăţene Konopliov, începu ea încet, de parcă ar fi vrut să treacă peste o băltoacă întâlnită în drum şi se străduia să calce numai pe loc uscat. Am stat de vorbă cu Alexandr Alexandrovici (cu Rebikov, dacă nu mai ştii despre cine e vorba) în gară, în ziua plecării lui. Am ajuns la o înţelegere deplină. Nimeni nu te va ameninţa cu nimic. Nu ţi se vor cere nici un fel de bani. Doamne, în fond ce înseamnă câteva mii de ruble faţă de viaţa celor dragi nouă!? Suntem cinci familii; o să ne descurcăm fără dumneata. Aşa că te rog mult: nu-i nevoie de nici un fel de subterfugii. Toate au o limită: povesteşte-ne numai ce s-a întâmplat... Ce anume s-a întâmplat cu ei toţi. Nu avem alte pretenţii la dumneata.

Aşezat în aceeaşi poziţie în pat, Andrei Konopliov o privea pe Svetlova cu ochi îndureraţi.

— Marusia! spuse el în cele din urmă răguşit, cu o vizibilă sforţare. Murocika! Doar vezi... Zău, ce pot să fac? Doar ştii totul! Spune-i, pentru Dumnezeu, cetăţencei Svetlova că... Că eu n-am părăsit niciodată Leningradul... Că până şi prin Moscova am trecut doar... Nici măcar n-am coborât din tren... Cum puteam eu să ajung la nu ştiu ce tropice... E o nerozie curată...

— Dar ce s-a întâmplat, Andrei? se mira Maria Benediktovna. Nu pricep nimic, despre ce-i vorba?

— Soţul dumneavoastră, doamnă, spuse femeia, ridicându-şi asupră-i privirea severă — soţul dumneavoastră încearcă să mă convingă că n-a participat la expediţia şalmugrină pe insula California din Oceanul Pacific. Că n-a fost acolo, că nu s-a reîntors şi nu ştie nimic de soarta celorlalţi participanţi... Expediţia a pierit în întregime în timpul unui mare cutremur din Filipine... Aşa, cel puţin, se presupune... A pierit

soţul meu, botanistul Viktor Svetlov. A pierit Iosif Abramovici, asistentul lui, Kruglov, Borea Veatkin, Berg, toţii specialiştii în farmocognozie. Soţul dumneavoastră, după cum am aflat de curând, s-a reîntors. Nu vă e milă de noi? Nu vă cerem nimic, n-avem de la dumneavoastră nici un fel de pretenţii... Atâta doar: *povestiţi-ne!...*

...Dumneavoastră sunteţi femeie, tovarăşă Konopliova... Vă implor, şi nu numai în numele meu: faceţi-l să vorbească. Atâta doar: să ne spună cum s-a întâmplat totul, unde anume şi de ce?

Maria Benediktovna Konopliova o opri printr-un gest cu mâna.

— O clipă, tovarăşă Svetlova... O clipă... Ei bine, şi dacă el n-a fost într-adevăr în această expediţie? Dacă n-a participat la ea? Atunci ce facem?

— Cum aş putea crede aşa ceva? Doar ştim cu toţii: în locul intendentului Ivaşcenko — acesta se îmbolnăvise subit — soţul meu l-a chemat, în vreme ce se afla deja în drum spre Moscova, pe un oarecare Konopliov. A. A. Konopliov. Acesta i-a fost recomandat! Erau din cale afară de grăbiţi. Soţul meu a comunicat printr-o telegramă că economistul Konopliov era om cu experienţă, că era leningrădean, că n-avea familie şi că formele definitive privind includerea lui în expediţie urmează să fie întocmite la reîntoarcerea în patrie...

Expediţia a dispărut fără urmă. Ni s-a comunicat că toţi participanţii s-au înecat, pesemne din pricina revărsării unuia dintre râurile insulei: datorită şocurilor subterane acesta fusese stăvilit de o alunecare de teren. Exploratorii n-au reuşit să-şi îndeplinească misiunea, adică să obţină şalmugre şi seminţele acestor fructe, care sunt sursa uleiului de şalmgra, un medicament miraculos. Dar s-au comportat ca nişte eroi. Aşa ni s-a spus... Iar acum, după atâţia ani, soţul dumneavoastră trimite Institutului o şalmugră. O

şalmugră adevărată. Cum aş putea, în aceste condiţii, să cred că el nu e el?

În încăpere se înstăpâni pentru scurtă vreme tăcerea. Konopliov, cu pumnii strânşi la piept pe cămaşa de noapte, cu barbişonul lui de intelectual, devenit din pricina bolii atât de puţin agresiv, rămăsese în aceeaşi poziţie realizându-şi pe deplin neputinţa de a explica ceva din această împletire ocultă de adevăr total şi totală mistificare... Sprâncenele dese şi negre ale Mariei Benediktovna se încruntară. Andrei Andreevici detesta momentele când ele se împreunau în acest fel şi, pesemne, nici vizitatoarei nu-i plăcu această mişcare ameninţătoare.

— Svetlana! strigă deodată Konopliova. Ia pofteşte încoace! Ziceţi că acel Konopliov al dumneavoastră n-avea familie? Ei bine, faceţi cunoştinţă: fiica lui Konopliov, aci de faţă, şi a mea. Ia zi, Svetocika, în ce an te-ai născut?

— În douăzeci şi şapte, mămico... Da' de ce?

— Cam de la câţi ani îţi aduci aminte de mine şi de taică-tău?... Aşa, în imagini limpezi...

— De dumneata şi de tata? Păi... Aşa... frânturi... parcă am plecat cu toţii la Ostrov într-o zi... Iar de la moartea bunicii ţin minte bine de tot.

— Aşa... La Ostrov am fost în treizeci şi unu. Maică-mea a murit în treizeci şi trei...

— Dar ce se întâmplă, mămico?

— Nimic... Poţi să-ţi vezi de ale tale, Svetkca... Doamnă, am impresia că nu mai avem ce discuta. Vă asigur că sunt căsătorită cu Andrei Andreevici din 1926 şi că, cel puţin de atunci, soţul meu n-a participat la nici un fel de expediţii. N-a părăsit niciodată Uniunea Sovietică. Vedeţi un soţ plecând din ţară fără ştirea soţiei şi încă pentru doi-trei ani? Aş dori tare mult să vă fiu de folos, dar nu văd cum... După câte îmi dau seama, sunteţi victima unei neînţelegeri vădite şi absurde...

După ce aruncă o privire ca de oarbă îndărăt spre trupul zvelt al Svetocikăi, spre buclele ei

bogate, Svetlova îşi mută cu greutate ochii asupra celei ce vorbea.

— De... spuse ea pe un ton în care era mai multă resemnare decât convingere. Dacă-i aşa, nu-mi rămâne decât să vă cer mii de scuze, dumneavoastră... şi cetăţeanului Konopliov. Dacă însă lucrurile nu stau aşa cum spuneţi, ce mai, tovarăşe Konopliov, atunci, cum se spune, Dumnezeu să vă judece... Sunt zece ani, mai bine de zece ani de când ne chinuie absenţa lor... Şi eu... Dar ce să mai vorbim!...

— Un moment, o întrerupse brusc Konopliova, cât aţi spus că a trecut de când a avut loc expediţia aceea?

— Soţul meu a plecat la Moscova la 6 aprilie 1935, spuse Svetlova cu amărăciune în glas, ridicându-se. Iar ultimile ştiri de la ei — scrisoarea aceea, în care, printre altele, vorbea şi despre rănirea soţului dumneavoastră... Iertaţi-mă, a cetăţeanului Konopliov... ei bine, scrisoarea aceea purta data de 21 iulie. La noi a ajuns însă aproape după un an şi jumătate, la sfârşitul lui 1936...

— Păi, vedeţi? Konopliova îşi desfăcu încă o dată braţele a neputinţă. Anii 35—36... Iată încă o dovadă!... Chiar în 35—36 soţul meu a fost grav bolnav, a stat multă vreme prin spitale... Aşa că, zic eu, totul e clar. Şi acum, iertaţi-mă, dar v-aş ruga să trecem dincolo... Soţul meu nu se simte astăzi prea bine...

Femeia îşi ceru scuze şi porni spre uşă. Se opri pentru o clipă, vrând parcă să-l mai întrebe ceva pe Andrei Adreevici, dar, răzgândindu-se pesemne, ieşi neîncrezătoare, salutându-l printr-un semn uşor cu capul. Copleşit, Andrei Andreevici căzu îndărăt între perne.

Le mai auzi pe cele două femei discutând cu glas înăbuşit, în odaia alăturată. Din patul lui se zărea o porţiune din sufragerie, un colţ al bufetului, pe care stătea de mulţi ani păpuşa de celuloid a Svetkăi; vedea ficusul adus de Marusia

din evacuare, în locul celor pierduţi în timpul blocadei... Unul dintre ochiurile ferestrei mai era şi acum astupat cu placaj — tot o amintire de pe vremea blocadei; fusese spart de o undă de şoc...

De undeva se auzea, monoton, un aparat de radio. Şi el, contabilul Konopliov, era chiriaşul principal al apartamentului nr. 8, tatăl Svetlanei Konopliova, studentă la Facultatea de filologie... Oricine poate lua, bunăoară, de pe etajera aceea albumul Marusiei, unde îl va zări pe el, Konopliov, foarte tânăr, proaspăt însurat, alături de Murocika lui, atât de drăguţă şi de fericită... Apoi, tot el — în scuarul de lângă Palatul Muncii, plimbind-o pe micuţa Svetocika în cărucior. Şi iarăşi el — alături de colegi, din primul, al doilea, al treilea artei, el, Konopliov, ajuns la începutul anilor' 30 mare specialist în cooperarea industrială... Totul era cât se poate de simplu, de limpede şi convingător. Trecuseră optsprezece... ba nu — douăzeci de ani! Atunci de ce...

Cu degetele piciorului stâng, îşi pipăi încet, sub plapumă, glezna piciorului drept. Da! Cicatricea în formă de stea: era şi ea la locul ei, întocmai ca apartamentul, păpuşa Svetocikăi, albumul cu coperţi de pluş, uzat de-acum, cumpărat înainte do revoluţie. Nu era cicatricea lui, ci a unui alt Konopliov. Şi totuşi o simţea pe propriul lui picior.

De îndată ce uşa de la intrare se închise în urma celei care pleca, Maria Benediktovna reintră în dormitor. Îşi îmbrăcase paltonul. Se opri în uşă, fixându-l cu ochii ei negri.

— Ei bine?! pronunţă ea şi buzele i se strâmbară din pricina marelui efort pe care-l făcea ca să se stăpânească.

— Manecika, ce-i cu tine? se foi Konopliov speriat. Şi tu? De ce? De ce mă priveşti aşa? La urma urmei ce s-a întâmplat? Ce e, pentru dumnezeu!

Ea îl privea fără să clipească şi bărbia ei rotundă, dar totodată voluntară tremura în chip straniu, sub povara unui simţământ nou atât pentru ea cât şi pentru Konopliov...

— Mie, spuse ea în sfârşit, strângând din dinţi ca să nu izbucnească în plâns, mie trebuie să-mi spui adevărul? Trebuie sau nu? A, nu-ţi aminteşti? Nu mai ştii nimic? Bine: ia-ţi atunci jurnalul tău blestemat! Na! Citeşte, delectează-te... Jurăminte... declaraţii de dragoste!... Dumnealui are şi un copil pe undeva... Prinţ, alteţă... Biiine... N-ai decât... Mă cunoşti nu de azi de ieri, nu-s o ţaţă şi n-am de gând să-ţi fac scene. Cale bătută şi pe-aci ţi-e drumul! Poţi să te întorci chiar mâine la chipurile tale de aur... Sveta! Încuie uşa după mine. Mă duc la unchiul Petea...

Lângă uşă se întoarse.

— Numai să nu chiteşti, Andrei, că-mi poţi explica toate astea printr-o sminteală. Smintiţii, drăguţă, nu scriu asemenea romane.

Rămas singur, Andrei Andreevici stătu câteva minute împietrit. În ultima jumătate de an se năpustiseră asupră-i atâtea belele, încât această din urmă discuţie nu-l tulburase din cale afară. "Ce mai, e şi de înţeles, biata Musia... Dar... cum adică? Ia stai, domnule! Ce copil? Ce "prinţ"?

Întinse spre noptieră mâna mult slăbită de suferinţă şi luă caietul de însemnări aruncat acolo de Marusia. Da, era acelaşi caiet. Pe copertă — inscripţia aceea cu creion chimic: "A. Konopliov. Jurnal. 2" Prima pagină începea, ca şi mai înainte, cu frântura aceea de frază, atât de alarmantă:" ...nţă pieirea inevitabilă".

Pe coperta interioară ştampila magazinului din Moscova: "Ilinka, 22". În fond şi la urma urmei, cei mai mult îl irita chiar asta: nu trecuse niciodată în viaţă pe strada aceea, Ilinka, aşa că n-avea cum să vadă ce magazine sunt pe acolo... Şi totuşi...

Vru s-o cheme pe fiică-sa, ca să-i aprindă veioza de pe noptieră, dar chiar în clipa aceea Svetocika intră tiptil, şovăitoare. Expresia cu totul neobişnuită — de groază amestecată cu compasiune, milă, curiozitate şi încântare — se înstăpânise pe chipul ei atât de drăguţ, uşor vulgar. "Visul marinarului", aşa o poreclise obraznicul de Iurka Strijevski.

N-apucă Andrei Andreevici să pronunţe măcar o silabă, că ea se şi aruncă în braţele lui, lipindu-i-se de piept şi scăldându-l în lacrimi, înăbuşindu-se, îngăimând ceva nedesluşit...

— Svetka, fetiţo... Ce-i cu tine, draga mea?

Ea îşi smulse pentru o clipă din cămaşa lui de noapte năsucul umflat de plâns.

— Îmi e atât... îmi e atât de milă de el...

— Care el, drăguţă? De cine zici că ţi-e milă?

— De micuţul Tukkhai... De sărmanul meu frăţior! Îmi pare aşa de rău de el... În fond a rămas pe jumătate orfan, nu-i aşa? Şi apoi... Tată, îţi jur că n-m să spun nimănui, nici chiar mamei... Povesteşte-mi totul, nu-ţi fie teamă... Totul, de-a fir a păr... Despre ea... Şi cum era când ai fost prinţ!!!

Contabilul şef Konopliov nu-şi luă mâna de pe pletele roşcate ale fiicei sale. Continuă să o mângâie pe cap, cu ochii aţintiţi asupra uşii de la sufragerie.

— O-o-of! oftă el în sfârşit. Ce să mai zici? Într-adevăr, "...nţă pieirea inevitabilă!" Aşadar, tu ştii despre ce vorbea maică-ta? Că eu nu pricep în ruptul capului, îţi jur! Aşa că mai bine ia povesteşte-mi tu mie totul de la început: ce-aţi aflat? Eu nici n-am apucat să citesc jurnalul acela... Cum aţi putut crede că eu... Povesteşte-mi tu, apoi am să-ţi povestesc şi eu... Da, da... Tot ce ai să vrei.

CAPITOLUL V

UN ACCIDENT

"În cadrul evenimentelor stradale, pe primul loc se situează coliziunile..."
Notă a Serviciului Circulaţiei

De dragul şatrelor pestriţe
Uită de iureş beduinul...
I M. LERMONTOV

Discuţia dintre Beduin şi fiica lui se prelungi mult în seara aceea. Se încheie în sfârşit numai pentru că A. A. Konopliov îi ceruse Svetocikăi îndurare: nu mai putea.

Nu, plecarea Mariei Benediktovna nu-l neliniştea. Era mai mult amărât decât îngrijorat. Îşi cunoştea bine soţia: nu era nici prima, nici ultima oară când se întâmpla aşa ceva. În fond, totul era cât se poate de caraghios: amândoi vor împlini în curând cincizeci de ani... Se iubeau cu adevărat unul pe celălalt... Da, poate că nu era ceea ce i se pare Svetkăi, să zicem, că e iubirea, dar era ceva mult mai adânc şi mai puternic. Marusia nu numai că nu l-ar părăsi nici dacă s-ar dovedi că e căpitanul Nemo, dar nu l-ar lăsa nici pe el să plece...

Nu, totul era să chibzuiască în linişte, să se acomodeze cu această imagine despre sine complet nouă...

Abia acum îşi dădea seama că discuţia cu fiică-sa însemna mult mai mult decât toate acele jurnale şi fructe din pomul cunoaşterii... Cele citite în jurnal ţineau de obscurul domeniu al *posibilului,* pe când ceea ce îi povestise Svetocika era nu numai verosimil, ci pur şi simplu cert. Era o înlănţuire de fapte. Şi dacă nu el, Beduinul, era de vină, nu era mai puţin adevărat că uitase complet "iureşul" de dragul "şatrei Nr. 8" de pe intrarea Zamiatin...

Până în prezent, cel puţin pentru A. A. Konopliov, una din paginile biografiei lui arătase în felul următor: în cutare an, în decembrie, avusese o "neplăcere" ieşită din comun. Spre Viborg, pe cheiul Arsenelnaia, în locul unde se coteşte din piaţa Lenin, asupra pietonului Konopliov se năpustise dinspre podul Liteinâi un camion de trei tone, al cărui şofer pierduse controlul volanului. Konopliov fusese proiectat pe caldarâm. Avea o coastă ruptă, era rănit la picior, cutia craniană avusese şi ea de suferit. Actele lui, servieta cu tot ce conţinea ea, se pierduseră cu acest prilej.

Cules de "Salvare", "necunoscutul" zăcuse câteva săptămâni, nu, câteva luni... (nu-i aşa, Svetocika?)... În secţia de chirurgie a Academiei Medicale Militare. Starea lui fusese extrem de gravă (eşti convinsă de acest lucru, Sveta?), iar traumatismul pe care-l suferise — foarte periculos. Nu-şi recăpătase cunoştinţa decâţ cu puţin înainte de încheierea spitalizării. Se întorsese apoi acasă, dar îşi revenise foarte greu, în decurs de mai multe luni.

În ce-l privea pe el personal, din toată această epopee îşi amintea, e drept, cu o acuitate extraordinară, atât de dureroasă încât evita să se întoarcă la ele, numai două momente.

Iată-l, după ce lămurise nu fără dificultate problema unei locaţii pentru nişte mărfuri expediate din greşeală la gara Finlandeză în loc de rampa pentru mărfuri a gării Oktiabrskaia, traversând piaţa într-o zi geroasă de decembrie. Ajuns pe chei, vede deodată camionul acela coborând în viteză de pe pod şi chipul şoferului, terifiant în cumplita lui derută; încearcă să se ferească din calea bolidului; alunecă, se prăbuşeşte pe caldarâm...

Toate înmărmuresc aşa pentru o clipă. Tramvaiul, care cobora şi el de pe pod, se opreşte. Servieta, care îi zburase din mână, descrie cu o

încetineală teribilă, aşa cum se poate vedea în unele filme, un arc de cerc pe deasupra construcţiilor de pe malul opus al Nevei... La fel de lent, aterizează apoi în caroseria unei maşini care trecea în goană.

Iar după un timp, destul de îndelungat, iată-l din nou, întremat dar foarte slăbit, urcând cu un primus tocmai scos de la reparat în mână scara casei lor din Intrarea Zamiatin.

Sună, uşa de la intrare se deschide şi în prag răsare Marusia — ciudat, nu numai foarte bucuroasă, dar şi vădit speriată, căci cade aproape, de parcă i s-ar fi tăiat deodată picioarele, şi se sprijină fără vlagă de tocul uşii. De ce o fi fost atât de surprinsă? La drept vorbind, până acum nu se gândise prea mult la acest lucru.

Din clipa aceea — ţinea minte cu precizie data întoarcerii din spital: 23 ianuarie 1937 — nu mai avusese nici un fel de "căderi" ale memoriei. Dar data exactă a nefericitei întâmplări de pe chei nu izbutea nici să şi-o amintească, nici s-o reconstituie prin calcul. După cum spunea profesorul Bronzov Alexandr Sergheevici de la Academia Militară de medicină, care se interesa îndeaproape de evoluţia lui Konopliov, pacientul său "îşi pierduse capul" în cel mai strict înţeles al cuvântului, uitând cu desăvârşire tot ce i se întâmplase înainte de accident. E drept, Maria Benediktovna îşi amintea cum nu se putea mai limpede acea zi blestemată de şaptesprezece decembrie, de la ea preluase şi el calculul; zăcuse fără cunoştinţă o lună şi şase zile. Timp de cinci săptămâni fusese şters de pe lista celor vii, se aflase între viaţă şi moarte şi numai cu mare dificultate scăpase teafăr.

Astfel îşi imagina el, din relatările celor apropiaţi, propriul său trecut, astfel îl prezenta tuturor celor care, dintr-un motiv sau altul, se interesau de biografia lui. Acum însă, după discuţia cu Svetka (potrivit calculelor lui, Svetka

trebuie că avea nouă ani când i se întâmplaseră toate astea), tabloul se schimbase foarte mult.

Da, "accidentul" acela de neuitat avusese loc într-adevăr la 17 decembrie, iar reîntoarcerea la etajul doi al casei cu nr. 8 din intrarea Zamiatin pe 22 ianuarie. Numai că decembrie aparţinea anului nouă sute treizeci şi patru, iar ianuarie anului treizeci şi şapte! Nu o lună şi şase zile, ci doi ani şi treizeci şi şase de zile — iată cât lipsise Andrei Andreevici din această lume. Şi ce era mai important — mai bine de un an şi jumătate din acest răstimp fusese, în cel mai propriu sens al cuvântului, "dispărut fără urmă", nimeni nu ştia unde trăise şi ce făcuse.

Iată cum s-au petrecut lucrurile.

La 17 decembrie 1934, un necunoscut, acuzând un şoc puternic, cu fracturi ale membrelor şi o periculoasă fisură a craniului, fusese adus în secţia de reanimare a clinicii de chirurgie.

După o lună şi patru zile, bolnavul fusese transferat la secţia de psihiatrie: starea lui fizică devenise satisfăcătoare, dar s-a constatat că în creierul lui se instalase o amnezie totală, omul uitase absolut tot ce i se întâmplase înainte de accident, îşi pierduse cu desăvârşire personalitatea. De fapt, tocmai memoria reprezintă "eul" nostru interior; un individ care a uitat totul, inclusiv propriul său nume şi prenume, nu mai este defel omul care fusese până atunci. Nu se poate spune că nu mai e om. Dar e *nimeni.* Şeful clinicii de psihiatrie, profesorul Bronzov, care le interzisese tuturor, cu străşnicie, să-i spună lui Konopliov că nu era chirurg, şi care-l supraveghease îndeaproape atât înainte de război cât şi după victorie, insista în mod deosebit asupra faptului că toate celelalte disponibilităţi spirituale ale protejatului său rămăseseră intacte; un om fără trecut, dar perfect raţional.

La sfârşitul lui ianuarie '35, avusese loc procesul şoferului care provocase accidentul de pe

chei. Fuseseră avariate trei maşini, muriseră şase persoane, încă trei oameni, afară de "necunoscutul" nostru, fuseseră răniţi. Procesul a jucat un rol aparte în viaţa lui Andrei Andreevici. O notiţă apărută în ziar despre el ajunsese în Intrarea Zamiatin; era vorba acolo despre un om fără nume. Maria Benediktovna alergase într-un suflet la Academia de medicină. Astfel, un soţ şi un tată dispărut de şase săptămâni fusese regăsit.

Numai că întâlnirea cu bolnavul nu dăduse mare lucru. Omul se arătase total indiferent şi cum nu se poate mai conciliant. Îşi însuşise fără urmă de împotrivire personalitatea pe care i-o propuseseră medicii şi o acceptase şi pe această femeie foarte plăcută la înfăţişare, care susţinea că el era soţul ei. "Konopliov? Foarte posibil. Andrei Andreevici? Fie şi aşa... Dumneata eşti soţia mea? Marusia?... Îmi pare bine..."

Cum s-o fi simţit Măria Benediktovna auzind acest indiferent şi respectuos "dumneata"? Copleşită de bucurie şi amărăciune, Marusia nu băgase de seamă acest lucru, dar profesorul Bronzov afirmase apoi că soţul ei avea în clipele acelea un aer "hâtru", de parcă ar fi gândit în sinea sa: "N-aveţi decât să îndrugaţi câte vreţi! Ştiu eu foarte bine cine sunt, de unde sunt şi unde..." Profesorului nu-i plăcuse acest aer. Oricum însă, mai rămânea o speranţă de vindecare prin tratamentul cu fosfaţi sau cu lizaţi (Svetocika nu-şi amintea exact). "Dacă nu va interveni nimic", memoria trebuia să-i revină mai devreme sau mai târziu.

Numai că intervenise ceva. La mijlocul lui martie, Andrei Konopliov fugise din clinică printr-o fereastră rămasă întâmplător deschisă (tocmai se spălau geamurile pentru primăvară). O evadare pusă la cale cu şiretenie şi spirit de prevedere, pe care medicii le consideraseră un indiciu în plus privind starea lui anormală, dar care oricărui

profan i s-ar fi părut dovezi clare ale inteligenţei ieşite din comun a fugarului.

Printr-un lanţ de mărunte furtişaguri săvârşite în spital, îşi făcuse rost de haine civile, de o mică sumă de bani şi dispăruse. Fuseseră luate toate masurile pentru descoperirea lui, dar ele se dovediseră zadarnice.

Absenţa lui durase, abia acum află acest lucru, aproape doi ani. Părerile asupra lui erau împărţite. Maria Benediktovna nici nu voia să audă de vreo simulare sau înşelătorie, îşi cunoştea foarte bine soţul. Cât despre medici şi organele de anchetă, aceştia excludeau, de asemenea, o atare posibilitate: o scrupuloasă verificare a gestiunii la "Lenemail" lăsase reputaţia lui Konopliov absolut nepătată.

Un singur om din anturajul lui, Ivan Savvici Mureev, pe atunci încă ofiţer de marină, vechi prieten al lui Andrei Andreevici, un grăsan prosper, care participase cu afecţiune şi căldură la viaţa familiei vremelnic decapitate — mare mulţămită! — când venea vorba despre prietenul său dispărut, îşi mijea ochii neastâmpăraţi, dădea moleşit din pleoape şi din mâini, strângea din umeri, pradă unei mari dileme: "Nu ştiu zău, Maria Benediktovna... Să-ţi spun drept, o viaţă întreagă l-am considerat pe Andriuha un papă-lapte şi jumătate, şi când colo — uite ce-a pus la cale!... N-am ghicit, va să zică. soiul omului, l-am subapreciat şi când colo... uite că s-a dovedit o făptură ascunsă — cine ştie ce-o fi de sufletul lui..."

Dar Maria Benediktovna nu luase în seamă temerile lui Mureev. Ea bănuia că... în fine, n-are importanţă ce credea ea ca femeie despre toate astea. Trecu un an, apoi aproape un an şi jumătate de la dispariţia soţului şi ea începu a-l privi pe acelaşi Vania Mureev cu alţi ochi... Această stranie semi-văduvie o enerva. Şi viaţa mergea înainte, zilele zburau... Trebuia făcut ceva...

Iată de ce, când, la 12 ianuarie, după aproape doi ani de la evadarea lui, în vestibulul casei Konopliovilor răsunase pe neaşteptate, de trei ori, soneria, un sunet de atâta vreme neauzit, dar atât de cunoscut, imposibil. Maria Benediktovna nici nu-şi aminteşte cum alergase la uşă şi fusese gata-gata să moară de două ori: cu o secundă înainte şi cu o secundă după ce o deschisese.

Pe scară, ţinând în mâini un primus tocmai scos de la reparat, cine ştie al cui, învelit într-o hârtie murdară de gaz, zâmbind straniu, vinovat, frecându-şi ochii cu dosul palmei, ca după un somn greu, stătea Andrei. Soţul ei...

— M-m-m-m-arusenka! pronunţă el în clipa următoare, scăpând primusul din mâini şi lăsându-se să cadă încet pe lângă uşcior, de parcă ar fi căzut în genunchi în faţa ei. Nu mi-e prea bine... Dar am venit...

Profesorul Bronzov şi colegii săi îl examinaseră atunci pe Andrei Andreeviei în fel şi chip. Poate pentru ştiinţă eforturile lor vor fi dat vreun rezultat, practic însă efectul lor a fost nul... Nimeni nu izbutise să stabilească unde fusese timp de aproape doi ani Konopliov, ce făcuse, ce-l determinase ca, odată însănătoşit, să se întoarcă acasă. Nu reuşiseră nici măcar organele de anchetă care, dealtfel, conchizând că aveau a face cu un caz specific de îmbolnăvire psihică. Încetaseră în scurt timp să se intereseze de Konopliov.

După ce-şi veni în fire şi se întremă, Andrei Konopliov deveni un om perfect normal. "Normal cu anumite rezerve", îi spusese Bronzov Marusiei, prevenind-o că în nici un caz nu trebuie să încerce să lichideze aceste "rezerve" cu forţa. Ar fi fost primejdios. Trebuia să păstreze tăcerea în legătură cu cei doi ani de absenţă; asemenea cazuri de "vagabondaj" se pot repeta...

Şi Konopliov trăise "cu doi ani lipsă".

Medicii, foarte interesaţi de cazul lui, îi asiguraseră angajarea la "Lenemail" chiar în

specialitatea lui. Cu multă trudă şi nenumărate vicleşuguri, îl convinseseră că tocmai acolo lucra în momentul accidentului din 17 decembrie 1936, care-i smulsese zilele şi lunile anterioare din memorie. Totul era, fireşte, minciună, dar o tipică "minciună salvatoare".

Începuse să trăiască astfel, împăcându-se destul de lesne cu împrejurarea aceea stranie care-l deosebea de ceilalţi — o lacună de două luni în biografie.

În fond la ce bun să-şi facă probleme? Două luni, şaizeci şi una de zile, mare pagubă! Ce pierduse de fapt? Opt "şedinţe" la baia de aburi de pe Fonarnaia, zece sau douăsprezece vizite la frizeria din Piaţa Muncii. Cincisprezece certuri familiale, douăzeci de seri paşnice, în care el şi Musia se ocupau amândoi de Svetka... Vreo două sute de hârţoage cu semnătura "A. Konop...", expediate pe întinderile ţării de "Lenemail"... În fond, poate, cu cât erau mai puţine cu atât mai bine!

Aşa trăise Konopliov, aşa trecuseră ultimii ani dinaintea războiului, ca şi cumplita perioadă care urmase. Datorită îmbolnăvirii lui, fusese scos din evidenţele armatei şi, împreună cu Musia şi Svetocika, se evacuaseră la Mordves, care după trei ani îi devenise drag şi de unde făcuse totuşi demersuri pentru revenirea la Leningrad, deoarece tremura pentru nepreţuitul lui "spaţiu locativ", apoi într-o seară de primăvară se întorsese în Intrarea Zamiatin, emoţionat, ca toţi vechii leningrădeni, de reîntâlnirea cu Neva, cu amiralitatea, cu catedrala Isaakievski...

Ciudată mai e viaţa! Revenise în aceeaşi odaie semiobscură de la "Lenemail", se reaşezase în vechiul său scaun în spatele biroului la care lucrase şi înainte de război...

Şi, purtat ca de o apă de treburile zilnice, uitase într-atât trecutul, încât chiar şi în ultimile zile, când asupră-i se năpustiseră din neant ocultele

şi înfricoşătoarele şalmugre, nici prin cap nu-i trecuse să le pună în legătură cu întâia sa taină întru totul reală.

Cu atât mai siderat rămăsese când, brusc, după discuţia nocturnă cu fiică-sa, vălul se ridicase.

Deodată omul comun începu să aibă îndoieli: era oare chiar atât de comun? Poate că... Nu intuia încă ce ar fi putut fi neobişnuit; doar nimeni nu ştia unde fusese şi ce făcuse în cei doi ani enigmatici.

Să fi vagabondat ca un cerşetor smintit? Puţin probabil. Să se fi ascuns pe undeva pe aici, prin Leningrad, sau la Moscova? Exclus: ar fi fost descoperii numaidecât.

Dumnezeule mare! De la sfârşitul lui 34, până în '37! Or, expediţia profesorului Svetlov plecase din URSS spre insula aceea misterioasă tocmai în aprilie 1935. Şi, la Moscova, printr-un uimitor concurs de împrejurări, Svetlov fusese nevoit să-şi înlocuiască administratorul bolnav cu un oarecare Konopliov. Toate astea erau coincidenţe?

Posibil! În cartea de telefon a oraşului Leningrad figurau zece Konopliovi din care trei "A" şi doi ",A.A." Da, dar piciorul? Semnul acela în formă de stea de pe glezna dreaptă şi cicatricea roz pal, atât de urâtă, cunoscută de atâta vreme, dar care acum căpătase peste noapte o altă semnificaţie, cu totul aparte? Ani de-a rândul fusese încredinţat că era o urmă a accidentului de pe cheiul Arsenalnaia. Şi când colo...

În scrisoarea profesorului Rebikov scria clar că cicatricea se formase pe locul rănii primite acolo, pe malul râului Ho-Kong... Şi în jurnal... În treacăt fie spus, însuşi acest jurnal ce era? Tot o coincidenţă?...

... Noaptea târziu, în vreme ce din sufragerie răsunau sughiţurile de plâns ale Svetocikăi, în lipsa Mariei Benediktovna (fireşte, în starea sufletească în care se afla rămăsese peste noapte la frate-său, dar ea nu era gură-spartă, n-avea rost să-şi facă

griji în privinţa asta!), contabilul şef A. A. Konopliov se sculă, deşi nu se simţea prea bine, din pat, aruncă o privire asupra termometrului, care arăta 38,3, temperatura pe care o avusese şi seara, îşi îmbrăcă halatul vătuit, atât de drag, cusut de mâinile iubitoare ale Marusiei în primul lor an de căsătorie, îşi vârî picioarele în pâslarii pe care-i avea încă din Mordves, din timpul evacuării, şi, aşezându-se în fotoliu, se cufundă pentru multă vreme, până dis-de-dimineaţă, în lectura caietului plin de mâzgălituri indescifrabile ce purta inscripţia "A. Konopliov. Jurnal. 2". Ce să-i faci? Fie şi 2! Dar ce te faci cu scrisul? Era şi nu era al lui.... Să fie al unui alt Konopliov?

CAPITOLUL VI
ÎN ÎMPĂRĂŢIA LUI CHIP-DE-AUR

"...nţă pieirea inevitabilă: jungla colcăie de şerpi şi încă e bine că prin aceste locuri nu par a hălădui animale de pradă.

Nu m-ar mira ca mica plajă pe care ne-au lăsat pe mine şi pe Ki-o-Kuak, să fie singurul petec de pământ uscat pe zeci de kilometri în jur. Uscat!

Apele verzui ale râului Ho-Kong ling granitul rozaliu la vreo zece metri de locul unde zac, pe jumătate culcat, pe jumătate şezând; din spate vântul de soare-răsare aduce zarva pe care o face celălalt râu trecând peste praguri: Ki îl numeşte He-Kiang.

În dreapta, foarte aproape, începe imperiul tufişurilor de mangra, inundat la fiecare flux, şi oţelul brumat al revolverului se acoperă cu un strat subţire de rugină, cu toate că am agăţat tocul, la distanţă de un braţ întins, pe ramurile încârligate ale hibiscului. Morţi-copţi, trebuie să ne unim cu cealaltă grupă şi, cu forţe comune, să răzbatem în regiunea Tuk-Khai: asupra ei puterea diavolilor ăstora nu s-a extins încă.

Dacă vor reuşi ei să treacă, vor putea să ajute şi rănitul, adică pe mine. "Prieteni! spusese Viktor Mihailovici la despărţire. Suntem aici şase oameni sovietici. Situaţia e grea, extrem de grea: n-are rost să ne amăgim. Probabil că vom pieri cu toţii. Dar dacă măcar unul din noi reuşeşte să scape şi să ajungă acolo, la Munte, iar apoi acasă, ducând cu sine măcar câteva zeci de grame de seminţe de şalmugra, sute şi mii de nenorociţi vor fi izbăviţi de chinuri inimaginabile, de o deznădejde infernală... Spre noi se întind braţe sleite de boală. Ochi inflamaţi ne privesc din toate colţurile lumii. Suntem sau nu cetăţeni ai ţării noastre!? Vom pieri? Fie! Mulţi ne vor invidia pieirea..."

...19 iulie. Piciorul mi se vindecă într-un ritm uluitor. Rana lasă în urmă-i o cicatrice netedă, în formă de stea cu cinci colţuri. Frigurile însă nu mă lasă deloc şi spre seară aproape că nu mai am puteri şi sărmanul Ki-o-Kuak mă priveşte cu ochii lui negri neputincioşi.

Suntem singuri. Totuşi ieri, în amurg, de după perdeaua de frunze aspre a ieşit, oprindu-se pe neaşteptate în nisip, în faţa noastră, un tapir nu prea mare, care-şi mişca ameninţător trompa scurtă. Am tras fără a mai apuca să ochesc şi animalul a căzut ca secerat. Vreo trei zile vom avea ce mânca dacă bucăţile de carne, pe care Ki le-a învelit cu grijă în frunze mari şi le-a îngropat apoi adânc în nisip, nu se vor strica.

Cel mai mult mă torturează faptul că din culcuşul meu de nisip zăresc mereu, la numai doi-trei kilometri de aici, la capătul văii verzi şi umbroase, aducând cu o potecă de, pădure uşor şerpuita, conul acela strălucitor de bazalt, Muntele, Vulcanul Ţesătorilor Albaştri. Ziua, vârful lui se răsfrânge uneori în apele verzui şi tulburi ale râului. În nopţile cu lună plină stâncile de pe creastă scânteiază ca nişte diamante într-o montură de argint.

Pe versantul din partea noastră se zăreşte o umbră albastră de formă triunghiulară — valea sacră Tuk-khai. Dacă am ajunge până acolo, am fi salvaţi, căci acolo domneşte Chip-de-aur. Iar pe partea cealaltă a conului vulcanic, în văile podişului central al insulei, cresc — spune legenda — crânguri întregi de şalmugra. Totul e ca grupul să ajungă acolo. Asta e problema.

Ieri am trăit o întâmplare extraordinară. În plină zi, pesemne fără să mă vadă, doi soldaţi ai stăpânitorilor insulei, ai Veneticilor, s-au năpustit din lăstăriş asupra lui Ki. Băiatul tocmai încerca să imobilizeze un peşte proaspăt prins. Destinul ne ocroteşte: nu dormeam în acea clipă şi febra mă mai iertase. Pe unul l-am ucis pe loc (mai târziu Ki i-a împins cadavrul în râu), dar celălalt, scoţând un strigăt de spaimă, a izbutit să se ascundă îndărătul perdelei de liane. A tot gemut acolo până seara, dar cum îndrăznea O-Kuak să facă vreo mişcare, gloanţele şuierau în jurul lui. A murit abia târziu în noapte şi Ki mi-a arătat cu o bucurie răutăcioasă cum cadavrul lui era devorat de nişte furnici roşcate.

Dacă nu i-aş fi ucis pe cei doi, puteam foarte bine să fim noi în locul lor... La amiază am acţionat conform înţelegerii: l-am trimis pe băiat în direcţia din care presupuneam că trebuie să apară grupa a doua. Dacă admiteam că Svetlov şi Abramovici se despărţiseră de cei ce strângeau ierburi de leac, era probabil că băiatul, care se simţea în rimba ca peştele în apă, va izbuti să ia legătura ori cu Svetlov, ori cu grupa a doua, ori în ultimă instanţă cu posturile de pază din Tuk-khai.

Băiatul se dezbrăcă până la brâu şi nu luă nimic cu sine. Nimic, afară de un cuţit cu lama încovoiată.

Luându-şi rămas bun, mi-a strâns mâna îndelung, privindu-mă în ochi şi căutând să mă încredinţeze de ceva în limba lui de neînţeles. N-am înţeles cuvintele, dar sensul lor era limpede:

mă ruga să am încredere în el, mă asigura că o să mă salveze.

Apoi am rămas singur: idioată stare! Se înserează. Umbrele ca din altă lume ale rimbei, ale pădurii virgine se întind, se fac mai dense şi mai umede. Zgomote nedesluşite, glasuri misterioase răzbat de pretutindeni. Orăcăie surd uriaşele broaşte "luh-luh". O vietate ţipă înspăimântată îndărătul copacilor: cuiva, acolo, în desiş, îi sunase ceasul.

În jur domneşte o mireasmă grasă, iute, absurdă: aşa ar fi putut mirosi într-un magazin în care coexistă alături raioanele de legume şi fructe, florărie şi parfumerie, toate acestea în jurul unei haznale... N-aş fi crezut că voi vedea vreodată cu proprii mei ochi aşa ceva. Şi nici nu mi-ar fi fost dat să văd, dacă n-ar fi fost Suri... (Aici pe pagină căzuse o picătură de ploaie: restul numelui era de nedesluşit.)

Pe la şase seara am aţipit. Am avut un vis straniu: se făcea că aveam nevastă şi copil pe care-i iubeam foarte tare. Niciodată, de când mă ştiu, nu visasem şi nu mă gândisem la aşa ceva.

M-am trezit de spaimă. Eu, împreună cu soţia şi copilul (o fetiţă sau un băieţel, mic de tot), treceam pe un pod, asemănător cu podul Dvorţovâi din Leningrad. Şi podul mobil se puse în mişcare sub noi. M-am repezit să-mi salvez nevasta şi copilul, dar podul se prăvăli cu zgomot în abis...

Când m-am trezit, am înţeles: se produsese un cutremur scurt, dar puternic, un singur şoc. Ecourile nu se stinseseră încă. Undeva mai trosneau trunchiurile copacilor, păsări ţipau disperate, lovind în neştire cu aripile. Apa liniştitului Ho-Kong era tulbure şi înspumată. Mica mea plajă de nisip se ridică, alcătuind o movilă, mai bine de un metru şi jumătate peste nivelul apei... Totul se mai zgudui de două ori. Apoi liniştea. Straniu, dar aievea nu-mi mai era teamă de nimic...

S-a întunecat. Nu mai pot scrie. Dealtfel, am şi frisoane.

După noaptea cu lună plină, zi toridă. Dimineaţa am deschis şi am mâncat o conservă de ananas. Sunt două zile de când a plecat Ki. Efectiv n-am nimic de făcut. Văzduhul e plin de insecte, dar, din fericire, ţânţarii lipsesc. Cum se întunecă, un soi de licurici încing un dans nesfârşit.

Ziua, vulcanul pare mai aproape ca oricând. Uneori am impresia că mă sfidează răutăcios, alteori că-mi făgăduieşte ceva. Simt că până deseară n-or să mă mai ţină balamalele. Aşa că m-am gândit să povestesc aici, fie şi foarte pe scurt, istoria sosirii noastre: primul caiet a rămas acolo, în bagajele grupei a doua..."

...Literele mărunte scrise cu creionul fuzionau într-o ţesătură neînţeleasă, dar uneori lui Andrei Andreevici i se părea că nici nu are nevoie să le citească. Nu retrăia el, ca aievea, toate astea? Nu ghicea el cuvintele, înainte ca ochii să le parcurgă?... Febra îl chinuia acum ca atunci...

Crângul de cazuarine? Sigur: se zărea departe, deasupra junglei, pe o colină în dreapta vulcanului. În dreapta şi mult mai aproape... Pata de grăsime de pe pagina aceea de jurnal? Nu căzuse oare insecta aceea mare, verde, un soi de greier imens, nu căzuse chiar în clipa aceea pe caiet şi n-o strivise el dintr-o spaimă absurdă, trântind coperţile? Încă puţin, încă un efort, cel mai greu şi toate astea nu vor mai avea nici o taină pentru el...

În metropolă ne reţinuseră. Trei săptămâni peste termenul convenit. Autorităţile lor nu voiseră în ruptul capului să aprobe expediţia în California. De ce?

Un omuleţ numai miere, cu un chip mototolit şi galben, dolofan şi zbanghiu, cu picioare scurte, ne amâna de pe o zi pe alta. Ciripea politicos împreunându-şi mâinile pe piept, rânjindu-şi

numai uneori, cu răutate, colţii enormi, ca de câine...

Viktor Svetlov, un zdrahon bărbos, de două ori cât el, cu glas de tunet, îi strivea cu voinţa lui neînduplecată. Atunci născocise Svetlov lozinca aceea fanatică: "Noi suntem şase, leproşii — sute de mii. Băieţi, balanţa e în favoarea lor!".

În cele din urmă am izbutit să ne clintim de acolo. Pe la mijlocul lui iulie, după o traversare fără peripeţii, am ajuns la Buenos-Agnos — un port vechi, construit încă de pe vremea spaniolilor şi portughezilor pe ţărmul de sud al unei insuliţe, chiar în estuarul râului Ho-Kong.

După aprecierile lui Svetlov, pentru expediţie era mai avantajos să-şi înceapă drumul tocmai de aici, din sud-vest. Scopul nostru era să strângem şalmugre, or ele creşteau în sudul insulei, ceva mai la nord de Marele Vulcan.

Seminţele fructelor aurii care se coc pe crengile copacului Kalav conţin un ulei miraculos. De veacuri, oamenii Orientului sunt gata să-l plătească cu viaţa. Extras, valorează greutatea lui în aur. Câteva picături injectate în venele unui lepros ajuns în ultimul stadiu al bolii produc, potrivit medicilor din Orient, un efect ce ţine de legendă şi mit: "Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă..."

Şi astfel, un om aflat ani îndelungaţi dincolo de graniţa vieţii şi morţii, la marginea umanităţii, reînvie pentru o viaţă nouă. Plăgile lui Iov îi cad de pe trup. Botul lui leonin se transformă în chip omenesc. Şi omul se adaptează la existenţa ce i-a fost restituită...

— Poate că aşa stau lucrurile, spun savanţii, dar... Oare e sigur? Trebuie verificat pentru a evita amărăciunea unei asemenea deziluzii.

Şi într-adevăr: dacă aşa stau lucrurile, cum se explică faptul că un remediu atât de eficace a rămas până azi aproape necunoscut în ţările civilizate? De ce nu se vând seminţele de şalmugra

pe pieţele europene? De ce laboratoarele şi uzinele noastre nu extrag din ele uleiul făcător de minuni? De ce în serele Occidentului nu răsar mlădiţeie arborelui sacru kalav?

Foarte simplu. Sunt prea puţini leproşi în Europa pentru a le putea vinde cu profit o cantitate suficientă de ulei de şalmugra. Cine, printre albi, suferă de această boală străveche? Aproape numai săracii. Cine să plătească atunci eforturile ce trebuiesc depu.se pentru procurarea nepreţuitului ulei în munţii Indochinei sau Indiei, unde la fiece pas pândeşte moartea? Cine să finanţeze extinderea plantaţiilor de Kalav, construcţia de laboratoare şi fabrici, programele experimentale! Şalmugra nu-i chinină, care să le trebuiască tuturor. Nu e coca, din care se pot obţine atât medicamente, cât şi dulcea, ispititoarea otravă, alinarea a milioane de oameni...

Şi astfel miraculoasele fructe putrezesc şi azi în ierburile înalte ale junglei, aşa cum putrezeau cu mii de ani în urmă. Şi oamenii continuă să putrezească de vii, întocmai ca aceste fructe, în întunecata "rimbă" a lumii lor, deoarece ajutorul dăruit de natura însăşi, uleiul de şalmugra, le este inaccesibil. Extragerea lui nu făgăduieşte profit. Salvarea suferinzilor e nerentabilă. Ce cuvinte cumplite, nu-i aşa?

"Noi însă, ne apunea încă la Moscova, încă pe- vapor, Viktor Svetlov, aparţinem cu totul altei lumi. Noi trebuie să obţinem acest elixir al vieţii, trebuie cel puţin să stabilim definitiv: este el panaceul sau nu?"

A doua zi după sosire, citi sau îşi aminti în starea lui febrilă contabilul de la "Lenernail", devenise limpede că era puţin probabil să găsească oameni pentru a pătrunde în adâncul insulei.

La ţinta dorită se putea ajunge pe două căi: pe apă, urmând cursul râului Ho-Kong şi al afluenţilor săi până la poalele muntelui Ţesătorilor Albaştri, şi pe uscat, prin junglă, pe o cărare ce

traversează râurile Ho-Kong şi He-Kiang, precum şi "rimba" mlăştinoasă dintre ele.

Pentru calea pe apă era cu neputinţă să găseşti vâslaşi şi călăuze. Cât despre drumul pe uscat, ajungea să aduci vorba despre el pentru ca în ochii localnicilor să se aprindă sclipiri de groază.

Viktor Svetlov mări cu generozitate recompensa. Metişii din port se ghemuiau, strângându-şi genunchii cu palmele, plescăiau din buze de lăcomie, dar se temeau să se învoiască. După spusele lor, Ho-Kong era numai repezişuri şi vârtejuri. Mlaştinile colcăiau de şerpi şi cel mai înfiorător dintre ei era şarpele zburător, care cade asupra prăzii din vârfurile copacilor, aidoma unei săgeţi. Başca frigurile galbene şi nisipurile mişcătoare. Tot acolo hălăduiau dragonii cu nouă ochi şi rătăcea printre ierburi Baba roşcovană cu mâini uscate şi fără spinare.

Dar mult mai înfricoşători decât dragonii, kalongii, nisipurile mişcătoare, repezişurile şi chiar decât Baba roşcovană erau, după credinţa tuturor, Tuk-khaii, fiii lui Chip-de-Aur, mari iubitori de Libertate, neînvinşi nici de ferocii stăpâni ai Insulei, veniţi de peste mări. Aici auziseră membrii expediţiei pentru întâia oară acest nume sonor: Chip-de-aur.

De peste douăzeci de ani, Tuk-khaii, împinşi de navele militare şi infanteriştii marini în adâncul pădurilor menţin cu dârzenie în mâinile lor înălţimile Insulei, la care se poate ajunge doar pe una sau două cărări stâncoase, practic inaccesibile. Nici cu gândul nu gândeau să se aventureze într-acolo: Tuk-khaii erau răi şi sălbateci, şi apoi cine s-ar încumeta să calce poruncile?

Deveni limpede că Baba cu braţe descărnate n-avea nici un amestec: totul stătea în nişte porunci nescrise... Tocmai în virtutea lor, guvernatorul insulei hotărâse să nu-i lase pe "riuşi" să depăşească perimetrul oraşului.

Situaţia era aproape disperată. Dar iată că într-o noapte răvăşită de furtună, când ploaia tropicală se revărsa în şuvoaie, fierbând, şi cerul era brăzdat de fulgere albastre-verzui, auziră ciocănituri în uşă. Slujitorul, un tip tăcut, cu pielea galbenă şi o cicatrice mare în formă de cruce pe obraz, introduse în odaie un gigant, care, ca toţi oamenii de pe insulă, nu era clar ce este: malaez, daiak sau anamit. Nu se retrase apoi cu plecăciunea aceea studiată, cum făcea de obicei, ci rămase în încăpere când uriaşul, împreunându-şi cu demnitate mâinile pe piept, se aşeză pe ţolul întins pe duşumea.

A doua zi dimineaţă totul se schimbase. Omul acesta (nu găsi de cuviinţă să se prezinte, şi nimeni nu insistă să o facă) aflase că pe insulă sosiseră nişte oameni din Ţara unde sunt iubiţi toţi cei vii. Veniseră pentru că se călăuzesc după învăţătura Omului care iubise întreaga lume. Ei caută ierburi de leac, pe care le vor dărui tuturor celor ce au nevoie de ele. Stăpânii nu doreau asta. El însă îi ura pe stăpâni. Aşa că era gata să-i ajute cum va putea. Vor trebui să pornească pe ambele căi deodată: şi pe uscat, şi pe apă.

Patru vor călători cu barca. Vâslaşii sunt de nădejde şi puternici; erau oamenii lui. Doi vor fi purtaţi într-un palanchin, tot de oamenii lui. Nu putea făgădui nimic, însă oamenii lui vor face tot ce le va sta în putere pentru a-i conduce cu bine în ţara lui Chip-de-aur. Dacă va fi nevoie, îşi vor jertfi şi viaţa pentru aceasta, căci oamenii lui erau oamenii Ei. Drumul însă este primejdios, iar "rimba" un loc sinistru. S-ar putea să n-ajungă la ţintă; pădurea e plină de soldaţi şi de slugi ai Stăpânitorilor. Dar dacă vor răzbi până la Munte, Chip-de-aur îi va primi şi îi va ocroti de toate relele. Nu. ea nu se temea de nimic. Oare locuitorii Ţării unde sunt iubiţi toţi cei vii nu ştiau acest lucru?

Pe munte şi pe podişul de dincolo de munte, trăieşte un trib liber. Timp de mulţi ani, fiii lui, care odinioară stăpâneau întreaga insulă, au luptat cu în-dârjire împotriva Veneticilor sub conducerea marelui Ochi-de-pânză. Acesta pierise, dar lăsase în urmă-i drept şef o fiică, Chip-de-aur — bucuria ochilor şi speranţa inimilor. Ea era întruchiparea dreptăţii, mama tuturor, tineri şi bătrâni. Inima ei e ca puful păsării kodi. Ochii ei sunt ageri ca suliţele pigmeilor. Ea conduce poporul Tuk-khai, cu toate că ploile iernii i-au spălat fruntea numai de şaisprezece ori. Să ajungeţi până la ea şi veţi primi nepreţuit ajutor. Ţineţi însă minte că pe drumul spre ea vă pândeşte moartea!

Abia amuţi vocea cântată a uriaşului,că Svetlov îi veni în întâmpinare. Se înţeleseră numaidecât. Stabiliră pentru dimineaţa zilei de şapte sorocul tainicei plecări, discutară în amănunt traseul; abia dacă aruncase o privire pe hartă, şi totuşi uriaşul se descurca de minune. Conveniră asupra semnalelor de recunoaştere, a locurilor tainice de întâlnire. Totul era pus la punct.

În clipa aceea, de deasupra, de pe acoperiş, răsună un sunet straniu. La început un cloncănit, apoi o succesiune de silabe limpezi şi sonore: "tuk-khi, tuk-khi, tuk-khi!

Chipul bătrânului se lumină. "Tuk-khai! rosti el cu un soi de evlavie, ridicând două degete, arătătorul şi mijlociul. Tuk-khai a biruit şi de această dată demonul nopţii. Calea voastră este plină de primejdii, dar Tuk-khai e cu voi. Porniţi într-un ceas bun..."

Noua lor aventură începuse într-adevăr sub auspicii bune. Iar peste o săptămână (Andrei Konopliov recitise de atâtea ori acest jurnal, încât graniţa dintre el şi propria-i memorie se topi curând) unul din membrii expediţiei, care-l înlocuise la Moscova pe administratorul bolnav, rămăsese, deoarece era rănit la picior, împreună, cu un băieţaş anamit, pe malul râului Ho-Kong,

aşteptând ca cele două grupe, re-unindu-se, să-i vină în ajutor. Jurnalul îi aparţinea tocmai lui, cu toate că textul nu cuprindea nici un fel de indicaţii în acest sens, iar caracterele inscripţiei de pe copertă difereau vădit de scrisul celui ce-l ţinuse.

În a doua zi a călătoriei, asupra bărcii se trăsese din desişul de mangras; unul din vâslaşi fusese rănit mortal şi spre seară murise. Murise fără nici un vaiet, fără un cuvânt de reproş. "Spuneţi-i lui Chip-de-aur, şoptise, că Nguen-o-Kong a făcut tot ce i-a stat în putinţă".

Următoarele două zile trecură cu bine. Apoi peste canoia lor, care tocmai intrase într-un defileu, se prăvălise trunchiul unui copac, ros, pesemne de furnici sau termite. Numai cu mare greutate izbutiseră să salveze câte ceva din provizii. Un ciot al copacului căzut spărsese bordul bărcii şi-i rănise lui Konopliov piciorul. Fuseseră nevoiţi să se oprească. Proviziile erau pe sfârşite. Apoi Svetlov şi Abramovici, împreună cu doi vâslaşi, plecaseră, iar Konopliov şi Ki-o-Kuak, un băieţaş de paisprezece ani, rămăseseră în aşteptare.

În cele din urmă, potrivit înţelegerii, pornise la drum şi Ki. Rămas singur. Konopliov era ţintuit locului, Rana nu-l durea, febra însă îl chinuia tot mai rău.

La 23 iulie avusese loc un puternic cutremur (renumitul cutremur din iulie 1935 cu epicentrul la est de insulele Moluşte) care fusese însoţit de puternice ploi torenţiale. Konopliov era mai tot timpul ud până la piele şi suferinţa lui atinsese paroxismul...

... Stând acum, în noaptea de martie leningrădeană, în fotoliul lui, la biroul lui de acasă, şi citind acest text ale cărui litere erau aruncate neglijent, nervos cu creionul, un text al lui şi totodată străin parcă, Konopliov, parcă acelaşi, dar totuşi altul, îşi întrerupea din vreme în vreme lectura, îşi ridica chipul ostenit, palid şi, cu ochii

aţintiţi în fereastra întunecată, rămânea minute în şir nemişcat.

Oricât de paradoxal ar părea, tocmai acum, când confuzele lui "visuri sau mai degrabă temeri îşi găsiseră, în sfârşit, un temei de necontestat (chiar documentar!) tocmai acum, toate acestea începură să i se pară o fantasmagorie de neconceput.

Raţiunea părea acum nevoită să recunoască: "Asta e, ce mai! Trebuie că e adevărat!". Pe de altă parte, însă, bunul simţ începu să protesteze cu vehemenţă: "Se poate să crezi aşa ceva, Andrei Andreevici!? E cu totul de neconceput. Absolut imposibil".

Da, era limpede că "ştia" multe lucruri care nu erau descrise cu exactitate în jurnal. El vedea în faţa ochilor nu "tufişuri", cum scria acolo, ci nişte frunze anume, de un verde întunecat, lucioase; simţea mirosul pătrunzător pe care-l emanau când erau strivite sub cizme.

Citea: "Tuk-khai" şi vedea botişorul hazliu, ascuţit al unei şopârle care amintea prin anumite obiceiuri de mamifere, spinarea ei moale, albastră, cu pete roşietice. O vietate care cobora asupra omului sub al cărei acoperiş se instala zodia fericirii. Seara, când izbutea să prindă vreun şoricel sau vreun păianjen strecurat în casă, emitea acel sonor "tuk-tuk-khi!", ţipăt de triumf şi bucurie...

Ştia toate astea, nu? Le ştia! Sau... Poate le citise în Brehm, altfel de unde cunoştea şi denumirea savantă, complicată a acestei făpturi: "hekko verticilliatus"?

Ţeasta sta să-i plesnească.

CAPITOLUL VII
ÎN NUMELE MARELUI TUK-KHAI

Iată scrisoarea, deschisă pe masă, acum când totul s-a sfârşit.

Caracterele acestei foarte lungi scrisori seamănă îndeaproape cu scrisul din caietul cu coperţi de pânză. Experţii grafologi însă (îi chemase profesorul Bronzov) nu riscaseră să "identifice" cu precizie cele două scrisuri. Nu riscaseră totuşi nici să afirme că cele două documente fuseseră scrise de persoane diferite.

"În condiţii de boală sau puternice şocuri psihice, spuneau ei cu prudenţă, scrisul omului poate suferi schimbări drastice..."

"Şi însănătoşire revine la "statu-quo ante"? îi sâcâise Bronzov. Experţii ridicau din umeri. "Foarte rar..." admisese unul. "E posibil, dar de regulă se menţin modificări vizibile", susţinea altul.

Trebuie spus de la bun început că toate întâmplările pomenite în scrisoare erau cuprinse — e drept, într-o formă mai concisă — în caietul cu coperţi de pânză.

"Svetocika, fetiţa mea. Numai tu mă poţi înţelege. Am să-ţi povestesc totul, aşa cum... Nu. nu risc să spun «cum a fost». Cum cred că a fost...

Cutremurul s-a produs în noaptea de douăzeci şi patru, apoi s-a pornit ploaia. N-ai văzut aşa ceva niciodată: n-aveam aer, totul era numai apă. Chinina nu-mi mai ajuta.

Învelit în trei pături, tremuram în cortul acela ce se lăsase într-o rână. N-aş fi crezut că poţi îngheţa în halul ăsta la tropice! În sfârşit, n-am căzut în somn, ci într-un leşin prelung, populat de coşmaruri (în jurnal e scris mai simplu: "Mi-am pierdut cunoştinţa pentru multă vreme").

Când am deschis ochii, nu mi-a venit să cred. Totul era zvântat şi cald. Nici plescăitul picăturilor de ploaie pe frunzele aspre, nici vuietul apelor râului. Eram culcat sub un acoperiş, într-un fel de colibă.

Dar în faţă zăream nu o uşă. ci un fel de spărtură neregulată într-un zid de piatră. O spărtură şi dincolo de ea cerul întunecat al nopţii ecuatoriale. În colţul de sus al spărturii am distins Crucea Sudului. De afară adia asupră-mi o boare curată, caldă, fără a fi fierbinte. Îmi inunda plămânii, îmi alerga prin sânge şi simţeam cum frigurile mă părăseau. Un zefir montan, străveziu, dătător de viaţă, aidoma apei limpezi.

El făcea să tremure mica flacără de la creştetul meu. În licărirea acelei flăcărui, am zărit-o la căpătâiul patului pe Ea.

Şedea, uşoară ca văzduhul, stranie, aidoma ţării pe care o stăpânea. Era înfăşurată într-o mantie albă cu borduri aurii.

N-aş putea s-o descriu, Svetocika, nici chiar dacă aş fi un scriitor genial. În plus, tu eşti femeie şi orice ţi-aş spune despre o altă femeie ţi se va părea ori prea puţin, ori prea mult.

Avea un chip tipic anamit şi te asigur că între frumuseţile lumii, cele anamite sunt cu câteva clase deasupra tuturor.

Avea ochi înguşti şi pomeţii obrajilor proeminenţi, iar pielea ei era aurie, aidoma fructelor acelei ţări. Cuvintele limbii sunt prea sărace pentru a o putea descrie...

Buzele ei... Era cu neputinţă să-ţi dai seama de zâmbeau sau nu. Ochii ei sălbatici păreau că văd prin mine, ochi de panteră ori de şarpe, de şarpe auriu din junglă. Şi părul ei pieptănat lins, legat într-un coc mare la ceafă, negru întocmai ca lacul ce acoperea statuetele sculptate de meşterii acelei ţări, arunca în licărirea tremurată a opaiţului reflexe ba roşii, ba albastre.

Nedumerit, mi-am ridicat mâna vrând să întreb printr-un gest cum am ajuns aici? Atunci mâna ei, diafană, ca o rămurică aurie, şi totodată puternică se desprinse din mătasea albă-aurie şi mi se aşeză poruncitoare pe frunte.

"Silence!" ("Taci!""), spuse ea în engleză.

Apoi încet, foarte încet, îşi eliberă din cutele veşmântului şi cealaltă mână. Cu palmele făcute căuş, palme aurii şi mici ca două jumătăţi de coajă de portocală. Îmi îmbrăţişă obrajii năpădiţi de o barbă deasă, îmi săltă capul şi, centimetru cu centimetru, fără ca privirea ei să mă părăsească, îşi apropie buzele de ale mele.

"Silence!'" mai şopti o dată vocea ei fierbinte, o voce cum nu mai auzisem până atunci.

După o clipă dispăruse, iar eu am alunecat în uitare. La mai puţin de o săptămână eram însă complet sănătos, sau datorită băuturilor amare precum chinina, pe care mi le dăduseră, sau graţie aerului de acolo, tămăduitor, aidoma izvoarelor de apă minerală.

Da, am devenit soţul ei. am fost soţul lui Chip-de-aur, Mama fiilor Tuk-khai. Dacă aş fi poet, Sveta, m-aş fi încumetat să-ţi descriu toate astea: imensul munte ciuruit de peşteri tăiate în stâncă, vârful lui fumegând deasupra păşunilor alpine, iar jos, pădurile întunecate, de nepătruns ale "rimbei".

La nord-est, pădurile se pierdeau într-o ceaţă fumurie. La sud erau retezate de ţărmul stâncos, inaccesibil, al mării, care se întindea pe vreo treizeci de kilometri. Deasupra pădurilor strălucea zi de zi cerul torid al tropicelor. Ah, albastrul lor dureros!...

Ţi-aş povesti totul: cum în faţa uşii lui Chip-de-aur se schimbau străjerii cu trupuri de bronz, pe jumătate goi, purtând în mâini excelente arme de captură, cum sclipeau baionetele în lumina albastră a lunii deasupra capetelor acelor războinici care-şi vegheau stăpâna, ca pe o fetiţă slabă, şi se prosternau în faţă-i ca în faţa unei zeiţe sau a unei Mame universale. Şi cum în lacul adânc, ascuns privirilor printre stâncile verzi, lac ce înlocuieşte pentru poporul Tuk-khai marea, luată de Venetici, se scăldau zi de zi. scoţând ţipete pătrunzătoare, oameni cu pielea galbenă: atleţi, cu părul strâns

nod pe creştet, şi fecioare de o neînchipuită graţie, în ale căror cozi ude şi grele ardeau flori înflăcărate de hibiscus.

Ţi-aş descrie lungile nopţi cu lună, când, la gura acestei peşteri-palat, şedeam ceasuri întregi pe covorul moale, mirosind a ierburi aromate sau pe blana de serval, contemplând insula scăldată în argint orbitor, pădurile, care se făceau, după apusul soarelui, negre şi posace, marea, strălucind sub razele lunii, roiurile de licurici dindărătul portalului de piatră şi stând de vorbă îndelung, în felul nostru straniu, căci eram pe jumătate muţi unul pentru celălalt.

Îmi povestea despre ţara ei, iar eu încercam să-i spun câte ceva despre lumea din care veneam. Neînduplecaţilor sfetnici ai curţii nici prin cap nu le trecea să ne lase singuri în aceste ceasuri: tot ce vorbeam îi interesa. Ba chiar interveneau în discuţie, întrebau, comentau...

Toate astea într-o engleză stranie, presărată cu expresii portugheze şi locale, dar, ciudat, m-am deprins destul de repede cu idiomul bizar al porturilor Pacificului. Ea stăpânea acest esperanto mai bine decât supuşii săi. Îi povesteam tot ceea ce mi se părea interesant pentru amândoi, iar ea tălmăcea, în graiul ciripitor al locului, cuvintele mele.

Mulţi ani luptase pentru libertate poporul Marelui Tuk-khai sub conducerea tatălui lui Chip-de-aur. iar când tatăl ei murise, bărbile albe hotărâseră că ea trebuie să-i ia locul, deoarece ambii ei fraţi pieriseră în luptă.

Nimeni nu o ajutase, pe ea şi pe fiii lui Tuk-khai, în crâncena luptă împotriva oamenilor lui Păr Scurt şi a Veneticilor. Numai arareori se şoptea că, departe, pe cealaltă faţă a Pământului, în lumea albă, există o ţară unde sunt iubiţi toţi cei vii. În acea ţară nu sunt robi şi nici asupritori. În acea ţară s-ar putea să se ştie prea puţine lucruri despre

insula Tuk-khairi. Cândva însă, chiar de acolo, din acea ţară, va răsuna glasul libertăţii...

De-aş fi fost poet, fetiţa mea, ţi-as fi povestit toate acestea în cuvinte mult mai frumoase. Eu însă nu sunt decât un om obişnuit, uimit peste măsură de cele ce mi s-au întâmpiat. Ştiu că am fost acolo, dar nu pot crede acest lucru, Svetocika. Eu n-aş fi putut face tot ce a făcut celălalt. El a lucrat mult mai mult şi mai bine decât ar fi fost în puterile mele...

Eu — sau mai bine zis celălalt, care cine ştie de ce a luat chipul şi asemănarea mea, s-a instalat în mine pentru o vreme — a făcut multe. A ajutat acest trib mic şi curajos să trăiască şi să lupte. Le-a instruit armata, i-a învăţat pe acei pescari şi vânători să cultive pământul, a instalat posturi sigure de apărare în sălbaticele păduri ale "rimbei". Am făcut tot ce am putut — eu sau el — dar forţele erau prea inegale. Trebuia să caut ajutor.

Şi iată că, la două luni după ce, în cel mai îndepărtat iatac al palatului, Chip-de-aur a dat naştere unui fiu — tresar când te aud numindu-l "frăţiorul" tău, fetiţo, — chibzuind totul pe îndelete, am hotărât amândoi că sosise clipa despărţirii.

Ea însăşi m-a trimis ca sol în ţara unde zac ramăşiţele pământeşti ale Celui care-i îndrăgise pe toţi oamenii. Ea m-a însărcinat să-i conving pe fraţii mei că nu-i mai puteam lăsa pe fiii lui Tuk-khai fără ajutor şi apărare. Îi văduviseră de apele lor albastre. Bărcile mari de fier ale lui Păr Scurt se apropie de mal şi aruncă asupra pădurilor şi munţilor gloanţe puternice aducătoare de moarte. Numai pe ţărmul sudic inaccesibil au mai rămas câteva golfuleţe în care veneticii nu îndrăznesc să pătrundă din pricina numeroaselor recife.

"Fiii mei", arătă ea cu braţu-i diafan spre orizontul,tulbure, te vor trece pe pământul acela de departe. Într-adevăr, în zare se distingea vag, între cer şi mare, mai albastru decât ele, conturul celei

mai apropiate insule. Acolo trăiesc nişte oameni albi, aidoma ţie. Ei te vor urca pe o pasăre de foc si ea te va duce la ai tăi. Când vei ajunge în patrie, să nu ne uiţi — pe mine şi poporul meu. Du-te la bătrânii tribului tău şi povesteşte-le despre noi. Spune-le să-şi arate mânia şi iubirea de dreptate...

Ce era să fac? Cum puteam să-i explic ce înseamnă Lumea şi ce legi do fier domnesc în ea? O priveam întocmai cum aş fi privit-o pe împărăteasa Nefertiti, dacă o maşină a timpului m-ar fi coborât în Egiptul Antic. Această adolescentă îşi conducea cu înţelepciune, de cinci ani, poporul ei sălbatic, dar n-avea cum să mă înţeleagă. Ea ştia ce e binele şi răul, lumina şi întunericul. Ştia că veninoasele tarantule aduc moartea şi că mândrii Tuk-khai, acele şopârle-fetiş, le pot învinge. I-ar fi fost însă cu neputinţă să-şi imagineze circumferinţa globului pământesc, de patruzeci de mii de kilometri, şi uriaşul mozaic de moravuri şi civilizaţii, cutume şi ambiţii ce agită cu furie această circumferinţă.

Totuşi ea era stăpâna zilelor mele. Nu puteam să nu-i împlinesc porunca. Şi apoi... Şi apoi, Svetocika, pesemne tu şi cu maică-ta mă chemaţi de aici, cu toate că nu-mi dădeam seama că era chemarea voastră.

Era Ziua a şaptea a Lunii Câinilor Zburători, când m-a condus în Lunca Jurămintelor. Acolo trona o enormă statuie diformă, sculptată nu se ştie când şi de cine, reprezentându-l pe O-Vang, cel mai paşnic şi mai blând dintre zeii insulei, zeul belşugului şi fertilităţii, al jurămintelor ţinute. Aci, la picioarele idolului, pe două lespezi de piatră aşezate departe una de cealaltă, zăceau în umbra unui arbore pitic doi săculeţi de piele burduşiţi. Un preot bătrân cădelniţa în văzduhul încins, răspândind în jur un fum amărui, albastru, iar peste creştetul acelui zeu gras şi blând se apleca un alt arbore, cu frunze mari, puternic — durian sau guiava.

Fructele lui sunt nespus de stranii: mirosul lor e atât de respingător pentru un străin şi atât de puternic, încât, pretutindeni la tropice, albii interzic introducerea guiavei în casele lor. Însă cei ce, biruindu-şi dezgustul, riscă să încerce miezul fructului, un fel de frişcă amestecată cu cea mai fantastică dulceaţă, nu va uita niciodată gustul lui minunat, fără seamăn...

Pe insulă, fructele durianului sunt dedicate lui O-Vang, diformul şi blândul părinte al tuturor vieţuitoarelor.

Am urcat pe altarul de jertfă de la picioarele idolului. Ridicând de pe lespezi săculeţii de piele, Chip-de-aur mi i-a înmânat. Am rămas fără grai: din fiecare răzbătea mireasma cu totul aparte, uşor astringentă, a seminţelor de şalmugra. Alese, curăţate — cel puţin cinci kilograme în fiecare săculeţ.

"Primeşte darul pe care poporul meu îl trimite poporului tău, spuse ea şi se încruntă, de parcă ar fi rostit un text învăţat pe dinafară. Eu ştiu şi tu ştii: cinci fraţi ai tăi, afară de tine, au venit aici să caute seminţele de kalav. Ai rămas singur. Ceilalţi dorm în apele râului Ho-Kong din ziua în care au fost stăvilite de cutremur. Ho-Kong însă nu i-ar fi înghiţit, dacă slugile lui Păr Scurt nu i-ar fi împins în Defileul celor o mie de vânturi. Au fost curajoşi, fraţii tăi. Au luptat neînfricaţi cu duşmanii, duşmanii mei! Au pierit, dar moartea în luptă nu e moarte. Ia şi du în ţara ta această răscumpărare din partea liniştitului Ho-Kong pentru vieţile lor. Râul n-a ştiut ce face. Să crească şi la voi copacul kalav, dăruit oamenilor de zeii cei buni. Fie ca sucul lui să-i lecuiască pe cei suferinzi, să alunge boala prin puterea vieţilor plătite pentru el. Fie seminţele lui zălogul pe care ţi-l înmânez în numele meu şi al fiului meu Tuk-khai.

Dar lasă-mi şi tu un zălog. Când vei primi vestea că lepra a fost izgonită de pe insula mea, vei lăsa totul şi vei veni la mine.

Iată cum vei afla vestea. Dacă zeii îmi vor păstra ochii vii, până când pământul lui Chip-de-aur va vedea soarele libertăţii, mă jur pe cele şapte nume ale lui O-Vang că îţi voi trimite trei şalmugre. Trei, una după alta.

Oriunde-ai fi, pe pământ sau sub pământ, pe apă sau pe fundul mării, în cer sau dincolo de ceruri, ele vor ajunge la tine. Şi când a treia va atinge palmele tale, vei lăsa totul şi vei veni la mine.

Iar ca să nu te tulbure cine ştie ce vedenii, iată semnul: în dimineaţa zilei când vei primi a treia şalmugră, îl vei vedea pe O-Vang, zeul ţării mele, aşa cum stă în faţa ta aici, şi vei mai vedea fructe de durian la picioarele iui, şi mireasma lor, de neîndurat pentru oamenii Apusului, va pătrunde în nările tale. Şi nu vei putea să-ţi calci jurământul — acest jurâmânt al celui puternic. Oriunde vei fi şi orice vei face, te vei scula şi vei veni la mine, Chip-de-aur. Urcă acum pe altarul jurămintelor şi jură!"

Şi am urcat alături de ea pe altarul lustruit de atâtea mii de tălpi desculţe şi, ieşind din tufişuri, doica anamită mi l-a dat în mâini pe micuţul Tuk-khai. Avea două sau trei luni. Râdea, dând din mâini şi speriindu-se când îmi atingea cu ele barba.

Şi atunci, Svetocika, am jurat să mă întorc...

Iar peste trei zile am fost purtat într-un palanchin pe cărarea stâncoasă ce ducea la poalele muntelui. Priveam înapoi şi zăream sus, pe terasa de piatră a peşterii-palat, chiar la marginea ei, o mică pată albă nemişcată. Albă, cu o bordură aurie pe care n-o mai distingeam de-acum...

Îmi aduc aminte că bătrânul Nguen-O-Guk îşi rănise piciorul de un bolovan. Îmi aduc aminte cum, la liziera pădurii, o săgeată năprasnică a şuierat peste palanchin: căzuse asupră-i din vârful unui palmier şarpele zburător. Îmi aduc aminte

cum a dispărut brusc, la o cotitură, Vulcanul Ţesătorilor Albaştri, lila pe fond albastru. Apoi...

Apoi, iubita mea Svetlana, nimic. Nu ştiu cum, când, pe ce cale, cu ajutorul cui am ajuns în ţară. Nu ştiu dacă am împlinit sau nu misiunea ce mi-a fost încredinţată — transmiterea celor doi săculeţi cu seminţe de şalmugra şi a chemării în ajutor. Nu-mi amintesc nici traversarea oceanului, nici zborul. Nimic, absolut nimic.

Nu ştiu cum, prin ce miracol, Bhang, soţul lui Chip-de-aur, a devenit din nou Andrei Konopliov, tatăl tău, nu ştiu dacă pe lume există un singur Konopliov sau mai mulţi Konopliovi gemeni, veniţi de acolo. Dacă ai să-mi spui că am visat toate astea, tulburat de jurnalul cu coperţi de pânză, am să te cred.

Un lucru ştiu sigur: jurământul a fost real şi sângele animalului de jertfă, alb ea un nour, ne-a stropit picioarele amândurora. Am stat alături nemişcaţi pe marmura caldă, acoperită de muşchi. Şi mai sunt încredinţat de un lucru: a treia şalmugră e în drum spre mine. Oare aş putea să nu-i ascult chemarea, Sveta?..."

CAPITOLUL VIII
O-VANG PE INSULA CANOTIERELOR

Acum, când totul a trecut, iar noi ne consumăm mai departe perplexitatea în faţa enigmaticei existenţe duble a lui Andrei Konopliov, merită să remarcăm că în dimineaţa zilei ce a urmat după aceea, în care el citise jurnalul şi "deodată îşi amintise totul, Maria Benediktovna tulburată din cale afară, de-a dreptul zguduită, se întoarse acasă, în Intrarea Zamiatin.

Ce-i al ei e al ei: dându-şi seama, ca şi cei din jur, că fiecare fapt din viaţa soţului ei dobândea din motive de neînţeles un sens ambiguu, ea adoptă atitudinea cea mai potrivită.

Soţul ei trebuia tratat acum ori ca un om lipsit de raţiune, grav bolnav încă şi maniac, sau ca un om care trăise în trecutul nu prea îndepărtat o experienţă misterioasă şi de neînţeles pentru noi.

Şi într-un caz, şi în celălalt, conchise ea, lucrurile nu puteau fi aranjate nici prin gelozie, nici prin insulte, nici prin mânie, nici prin lacrimi. Ce vină avea el că se întâmplase aşa ceva?

Fireşte, pentru toţi era extrem de important să se separe grâul de neghină, adevărul de fantezie, să se stabilească ce era fapt şi ce era închipuire în această istorie extraordinară. Dar cum să faci asta, dacă el habar n-avea de nimic?

Intrând încetişor în casă, ca să nu-şi trezească soţul, Maria Benediktovna trecu în sufragerie, în colţişorul Svetocikăi, despărţit de restul încăperii prin-tr-un paravan, şi vorbi acolo multă vreme, în şoaptă, dar foarte aprins, cu fiică-sa. Apoi, auzind că Andrei Andreevici începuse să se mişte, intrară amândouă la el.

Andrei Andreevici se trezise şi stătea liniştit, cu privirile aţintite înainte, slăbit, galfăd, dar cât se poate de calm. Maria Benediktovna căzu pe neaşteptate în genunchi pe covoraşul din faţa patului. El îşi lăsă şovăitor palma pe creştetul ei. Svetocika avea deja ochii plini de lacrimi şi nasul umflat: ei n-aveau decât. dar ea nu putea suferi atâta fără hohote disperate de plâns...

Un timp, cu toate sughiţurile ei, tăcerea continuă.

— Nu ştiu, Marusia! şopti în sfârşit Konopliov, mângâind pletele soţiei sale. Nu ştiu dacă toate astea mi s-au întâmplat mie sau nu... Dacă eu am fost acolo... sau altul. Nu ştiu... Şi, sincer vorbind, mi-e şi frică să aflu scormonind înlăuntrul meu tot mai adânc. Asta înseamnă nebunie... Judecând normal, cum am gândit toată viaţa, povestea pare absurdă. Nimic din ce ai citit în acest jurnal nu e genul meu... Mă cunoşti doar. Bunăoară, curajul... Niciodată n-am strălucit; la

vilă mi-era frică de hoţi, râdeai de mine... Mă feresc de beţivi şi acum. Pune-mi în mână un pistol şi mă îndoiesc că va trage...

Atunci de unde până unde călător prin junglă?

Pe de altă parte, cicatricea asta. De unde? Cheiul Arsenalnaia sau insula aceea? L-am rugat pe Bronzov să mă lămurească, zice că-i dificil. Intervalul de timp dintre una şi cealaltă e prea scurt. Rebikov însă o descrie după o scrisoare ne care nu i-am scris-o eu... De acolo, de la acest... Svetlov... Şi apoi putea... şalmugrele... Cum au ajuns la mine? Greşeală? Coincidenţă? Nu ştiu... Dar, oricum, sunt prea multe coincidenţe... Doi Konopliovi: amândoi "A" şi amândoi contabili. Expediţia şi absenţa mea coincid în timp... Ce zici, Musenka?... N-ar fi bine să plecăm — tu sau eu — la Moscova şi să încercăm să lămurim ce-a fost întâmplare şi ce nu? Cu toate că mai bine nu. ştiu că toţi mă urăsc, aşa că...

Maria Benediktovna asculta şi nu asculta toate astea. Întâmplător, neîntâmplător! Stranii făpturi mai sunt bărbaţii! Ei, ca femeie, nu-i era oare indiferent din ce pricină îşi pierde soţul: din întâmplare sau legic, dacă tot îi e sortit să-l piardă?

— Andriuşa, dragul meu! Puţin îmi pasă de toate astea, numai tu să te linişteşti, bâigui ea printre lacrimi. Dacă simţi că altfel nu se poate, bine. Du-te acolo... la ei... Doamne, ce altceva putem face?!! Pe urmă... Pe urmă, întoarce-te... Casa ta rămâne casa ta...

Palma lui Konopliov se făcu şi mai tandră.

— Uite ce vreau să vă spun... ţie şi Svetocikăi... Altceva nu ştiu ce să fac... Am să aştept, nu vreau să mă pripesc... Poate că pur şi simplu delirez... Dar atunci înseamnă că nu voi mai primi a treia şalmugră? Bine ar fi... să nu mai vină... Doamne, cum am ajuns să gândesc? Doar am jurat acolo! Dar voi jura şi aici... Crezi că vreau?... Ştiu: au nevoie de mine. Dar oare voi n-aveţi nevoie de mine?

— Tăticule drag! urlă Svetocika.

— Tocmai asta-i, că aveţi! Ştiţi că citesc tot felul de aventuri, toate prostiile... Mi se părea mereu, nu ştiu de ce, că totul în jurul meu e plat... Că viaţa mea... e cam sălcie... Poate, mă gândeam, acolo, în depărtări străine... îmi va fi mai uşor... Aici... totul clocoteşte în jurul meu, iar eu sunt singur... ca o aşchie în valuri... Dar acum? Acum n-aş vrea să plec de aici. Dar ce pot face? Dacă o să trebuiască am să mă duc chiar dacă greşesc... Am să mă duc şi, de îndată ce-mi va fi cu putinţă, am să mă-ntorc. Nu, nu-i un jurământ. Pur şi simplu, aşa gândesc...

...În ziua aceea şi în zilele ce urmară, Andrei Andreevici se impuse ca un om nu numai perfect normal, ci, dacă se poate spune aşa, supernormal. "Un titan al clarviziunii" îl definise cu o ironie nesigură Iurka Strijevski.

A.A. Konopliov îşi analiză cu un uimitor sânge rece şi cu strictă obiectivitate ireala epopee. Ajunsese să vorbească despre ea fără reţinere, cu simplitate, fără urmă de tulburare. Iura Strijevski, care, în toate aceste zile, se tot învârtise prin Intrarea Zamiatin nr. 8, îi spuse cu nedisimulată uimire Svetei:

— Dar s-a emancipat babacul tău, nu glumă. Zău ca mă pune pe gânduri. Zici că-l cunoşti pe om de-a fir-a-păr şi când colo...

Dar Svetocika pufni mânioasă:

— Ia mai tacă-ţi fleanca!

În ce-l priveşte, Konopliov scoase la iveală o contradicţie care rămâne până azi în picioare. Cea mai sigură dovadă a veridicităţii aventurii sale era, în ochii tuturor, faptul că el îşi amintea întocmai, făcând pertinente completări şi precizări, furnizând puzderie de amănunte, tot ce era descris laconic în caietul cu coperţi de pânză. Nu repeta ce se relata în paginile acelea. Nu, el reda întâmplările cu particularităţi şi detalii pline de culoare, pe care te aştepţi să le auzi numai de la un martor ocular,

care parcurge din nou cu privirea, să zicem, un pachet de fotografii dintr-o călătorie aproape uitată, de la un martor căruia fără ele i-ar fi fost cu neputinţă să-şi amintească trecutul, dar căruia ele îi resuscită amintirile şi ele încep să curgă...

Iată de exemplu: scena despărţirii lui Konopliov de Ki-o-Kuak lipseşte cu desăvârşire din jurnal. Acolo scrie simplu; "La ora 16, Ki a plecat în întâmpinarea alor noştri." Nici un cuvânt în plus despre soarta lui.

În povestirile lui Konopliov însă (ca şi în acea curioasă scrisoare) scena era relatată cu o serie de amănunte revelatorii. Tocmai astfel devenise cunoscut faptul că A.A. Konopliov îl reîntâlnise pe Ki în Marele Sat Tuk-khai, aflând de la el că nu izbutise să se întâlnească cu membrii expediţiei şi devenise martor involuntar al pieirii lor în strâmta vale-canion a râului Ho-kong, potopită de ape după marele cutremur.

Chiar Konopliov observase însă (iar mai târziu profesorul Bronzov confirmase acest lucru cu probe cât se poate de convingătoare) că memoria lui se limita în chip straniu la cadrul şi datele consemnate în jurnal. El se revedea foarte clar zăcând neputincios pe fâşia îngustă de nisip rozaliu, în albia umbrosului Ho-Kong, conştient că îl "...nţă pieirea inevitabilă". Mult mai vag — deoarece jurnalul le schiţa sub formă de "inserţie", de "reîntoarcere în trecut" — îşi amintea cele trei zile petrecute de expediţie în port. Chiar nimic, dar absolut nimic nu putea spune despre cele întâmplate cu el înainte de a ajunge peste graniţă. Şi era firesc acest lucru, deoarece tot ce se petrecuse atunci, făcea, neîndoios, obiectul "Caietului Nr. 1" care nu-i căzuse niciodată în mână. Aveai impresia că, odată cu dispariţia acestui prim caiet de însemnări, fusese ruptă din memoria lui o suită întreagă de aduceri aminte.

Exact la fel stăteau lucrurile şi la extrema cealaltă. Firul amintirilor lui se curma brusc şi

brutal, întocmai ca însemnările din "Caietul Nr. 2". Palanchinul în care era purtat soţul lui Chip-de-aur se afunda în "rimba" şi o perdea de frunze acoperea culmea ce se înălţa deasupra luxuriantei vegetaţii a Vulcanului. Rezultă clar că el nu mai revedea marele munte. Ei bine, era extrem de straniu că aici, s-ar fi putut spune că la jumătate de cuvânt, cortina cădea nu numai peste însemnările din caiet, ci şi peste memoria lui Andrei Konopliov.

"La 12.00 am pornit. Ea ne-a urmărit cu privirile până seara. Chiar a doua zi dimineaţa o mai puteam distinge, ca o pată albă, sus deasupra noastră. Apoi am pătruns în pădure. Semn bun: o crizopelea ornata căzu peste palanchinul meu dintr-un palmier. În aceeaşi clipă ramurile unui arek răpiră definitiv privirii mele giganticul versant al Vulcanului. Două zile mai târziu..."

Nimeni nu ştia dacă un al treilea caiet exista sau nu pe undeva. Konopliov însă (dacă el fusese protagonistul), oricât îşi forţa memoria, nu putea depăşi limitele acelui "două zile mai târziu..." Iată un fapt extrem de semnificativ. Dealtfel, e zadarnic să-i tot dăm cu presupusul. Cel mai indicat e să relatăm, fără a sofistica prea mult, tot ce s-a petrecut după episoadele deja cunoscute care şi-au pus pecetea pe jumătate tragică, pe jumătate comică asupra acestei existenţe, neobişnuite.

Cititorii sunt liberi să tragă propriile lor concluzii, să încerce a construi ipoteze proprii privind aceste întâmplări Cititorii n-au decât să-şi mai pună şi ei creierii pe moaţe, încercând să rezolve enigma Konopliov, căci nici Alexandr Sergheevici Bronzov, exponentul sacrei ştiinţe, psihiatru şi psiholog, nici eu, cronicarul ultimelor luni vijelioase ale acestei vieţi care cursese atât de domol prin decenii, n-am izbutit să determinăm valoarea reală, univocă şi pozitivă a marelui X din această ecuaţie.

A.S. Bronzov s-a dovedit a fi de-a dreptul prodigios. El a descoperit toate acele particularităţi, care îngăduie presupunerea că "Jurnalul 2" n-a fost scris de A.A. Konopliov, din Intrarea Zamiatin.

El alergase la pomologul Sture, de la care aflase că A.A. Konopliov căutase insistent să obţină definiţia şalmugrei, comportament straniu pentru un om care ar fi văzut măcar o dată în viaţă acest fruct, precum şi arborele de pe insulă. El atrăsese atenţia asupra unui nume scris incomplet în textul jurnalului: "Suri..." şi, prin metode complicate, dovedise că A.A. Konopliov nu cunoscuse în viaţa lui nici un om al cărui nume de familie să înceapă cu aceste patru litere — nici un "Surin" nici un "Surikov". Unicul "Surkov" pe care-l cunoştea dispăruse din viaţa lui încă la sfârşitul anilor '20.

Dar...

Totul stă în acest "dar"...

Timp de nouă luni, socotind din ziua pe care tocmai am descris-o, nu se întâmplă nimic deosebit. Certificatul medical al lui Andrei Andreevici expira, ceea ce dădu medicului de circumscripţie Roza Arnoldovna, bătrânul medic al familiei Konopliov, prilejul să facă un spirit, declarând că totul are un sfârşit, chiar şi termenul înscris în certificatele medicale... Andrei Andreevici începu, cu punctualitatea lui obişnuită, să-şi frecventeze locul de muncă de pe Poltavskaia, unde se afla atunci sediul central ai întreprinderii "Lenemail".

Sveta nu se putuse, fireşte, abţine şi povestise în cel mai strict secret unor colege de la filologie nemaipomenita întâmplare al cărei protagonist era tatăl ei. Rezultatul, care nu se lăsă aşteptat, o cam puse pe gânduri. Prin oraş începuse să se vorbească de un prinţ din insulele Moluşte, care s-ar fi angajat contabil ba la "Grădini şi parcuri", ba la fabrica de filme "Tehfilm". Andrei Andreevici

era căutat la telefon de glasuri tinere care-i solicitau cu insistenţă randevuuri.

Încet-încet însă trecu şi asta. Toţi erau din ce în ce mai încredinţaţi că norul ameninţător se îndepărtase. Oricât ar fi de straniu, cel mai convins de acest lucru era însuşi Konopliov. Cine ştie, poate îi era hărăzit într-adevăr să fie când un modest contabil leningrădean, când soţ morganatic al fiicei cu chip de aur a unui conducător daiac sau anamit, undeva pe o insulă. Poate chiar se simţea bine în amândouă aceste ipostaze. Dar trecerea dintr-o ipostază în alta era cu siguranţă de neîndurat pentru el. Ostenise, ostenise din cale afară...

În dimineaţa zilei de 6 mai, Andrei Andreevici pornise ca întotdeauna spre serviciu. Neva tocmai se debarasase de gheţurile din Ladoga. Era o zi însorită, luminoasă şi caldă, cu toate că din când în când se mai făcea simţită — suntem doar la Leningrad — tăioasa briză de răsărit. Din uşă o asigură pe soţia sa, Marusia, că se va întoarce înainte de şapte: altfel risca să găsească reci plăcintele care-i plăceau atât de mult.

Văzând că soţul ei nu soseşte nici la şapte, nici la opt, Maria Benediktovna se puse în stare de alarmă.

La "Lenemail", unde sunase mult timp în zadar, dădu până la urmă peste curiera Nastia, care uneori, în preajma sărbătorilor, spăla geamurile şi ajuta la alte treburi gospodăreşti în casa Konopliovilor. Nastia o informă cu multă precizie că Andrei Andreevici sosise la serviciu la timp, că fusese liniştit, chiar vesel (glumea) şi că apoi "fusese chemat telefonic undeva".

Pe la douăsprezece plecase, la fel de mulţumit şi de liniştit. În jurul orei trei, când Andrei Andreevici încă nu se întorsese, îl căutase cineva ("un chinez sau aşa ceva", spuse Nastenka şi inima Mariei Benediktovna îngheţă). Aflând că Andrei Andreevici lipsea, acesta rugă să fie lăsat să-l

aştepte. Fusese introdus în biroul contabilului şef, unde citise tot timpul "o carte franţuzească".

A. A. Konopliov. revenise pe la patru jumătate. Aflând că era aşteptat, dăduse semne vădite de nelinişte... Fără a-şi scoate paltonul, se închisese cu vizitatorul acela în birou. Preţ de o jumătate de oră, din încăperea aceea nu răzbătuse nici un sunet...

Apoi Andrei Andreevici chemase contabilul principal, o femeie, căreia îi predase câteeva lucrări, ba chiar şi ştampila. Apoi, împreună cu chinezul acela, se pregătise de plecare. Deschisese deja uşa spre scară, dar se reîntorsese deodată; se apropiase de ea, de Nastia, şi de Zinocika, socotitoarea, le luase de mână şi le spusese: "Nastia... Zinocika — aşa spusese el. — Dacă... în caz de ceva... Marusia mea... Să nu se neliniştească! Eu sunt bine... Spuneţi-i că am să mă întorc curând..."

Asta era tot ce ştia Nastia. Nici ea, nici Zinocika, nu se gândiseră la ceva rău. Acum însă începea să i se pară că, în clipele acelea, chipul lui Andrei Andreevici arăta altfel ca de obicei... Era greu de spus cum, dar, oricum, altfel...

Mai e nevoie să vă spun ce s-a petrecut în ceasurile acelea în apartamentul din Intrarea Zamiatin nr. 8?

E drept, din fericire, familia lui A. A. Konopliov nu trebuise să fiarbă prea îndelung în suc propriu. Pe la nouă seara pe Intrarea Zamiatin intră o maşină bine cunoscută şi din această maşină de captură coborî, drapat într-o mante din stofă de captură, purtând ghete nemţeşti şi un ceas-brăţară danez, gâfâind şi ştergându-şi grumazul cu batista, Ivan Savvici Mureev. Apoi, nespus de agitat, urcă scara Konopliovilor.

— Ce-i cu voi? Ce s-a întâmplat, ia spuneţi? Ce, iar a făcut vreo boacănă? bubui el. Ehei, ştiam eu, ştiam eu...

Da, el era cel care-l chemase azi dimineaţă prin telefon pe Andrei Andreevici. Îl poftise la el pe Kanonerski, deoarece acolo, la depozitul unde era gestionar, se petrecuse un lucru straniu. Straniu şi nu prea, se mai întâmplă şi din astea...

Cu câteva zile în-urmă, primise din Extremul Orient — din Filipine, parcă, în orice caz de undeva de pe acolo — o mare cantitate de conserve de captură; cele mai multe, nişte cutii mari de tablă, conţineau ananas.

Conservele, părăsite de duşman într-una din bazele lui de aprovizionare, sosiseră cu bine. Toate lăzile fuseseră recepţionate fără probleme, în afară de una. A doua zi după preluarea transportului, acesta începuse să emane o duhoare de neînchipuit... Era greu să spui a ce mirosea: a brânză stricată, a hoit, a iarbă putredă... un buchet întreg care va să zică... Încărcătorii, gata să-şi dea duhul de greaţă, o scăpaseră pur şi simplu din mâini.

Lada se spărsese lângă cântar... Spre uimirea celor prezenţi, din ea nu se rostogoliseră cutii de conserve, ci nişte fructe, un fel de rodii... Căzând, cele mai multe rămăseseră nevătămate, dar câteva crăpaseră (erau mai coapte) dând la iveală un miez straniu, să juri că erau pline cu frişcă... Şi o duhoare! Ceva de nedescris...

— M-au chemat numaidecât. Am luat-o la picior într-acolo: cine ştie de unde provenea marfa, cum să garantezi pentru ea?

La depozit — ceva de groază: poamele alea se împrăştiaseră peste tot... Trupa mea — după ele prin colţuri. Toţi îşi astupaseră nările care cu ce-i căzuse în mână. Klavocika, socotitoarea noastră, zăcea pe canapea ca un peştişor, cu burta în sus, gata să se înăbuşe... Şi totuşi fructele păreau bine conservate, atâta doar că degajau duhoarea aceea de nesuportat... O ciudăţenie a firii... Rânduite în ladă foarte îngrijit, învelite în foiţă... Şi deodată mi-a venit în minte ideea: cine era la noi cel mai

mare expert în probleme tropicale? Andriuşa, fireşte! Parcă el povestea ceva despre nişte fructe rău mirositoare.

Ridic receptorul şi-l sun: "Fă-te imediat încoace!" El de colo: "Da' ce-i necazul?" Să-i fi spus? N-ar fi venit: "Am nevoie de tine, zic, asta-i! Vino puşcă..."

Şi am început să-l aştept. Aproape tot personalul depozitului a şters-o; nu mai puteau îndura bieţii oameni. Mie însă după o vreme mirosul acela începu, culmea, să-mi placă... Parcă-ţi făcea poftă...

Stau ce stau — şi deodată îmi aduc aminte că mi-s pantalonii necălcaţi şi de aici trebuia să zbor direct la centrală! Aşa că am hotărât: timpul trebuie valorificat sută la sută... À la Napoleon, nu-i aşa?... Am chemat un om şi i-am dat pantalonii: "Du-i la călcat!" zic. În depozit e o căldură fioroasă: când se încing acoperişurile alea de tablă... Vestonul mi-l scosesem de mult: m-am aşezat turceşte, numai în chiloţi, pe platforma cântarului şi mi-am aprins o ţigară. Îl aşteptam pe Andriuşa, îmi aşteptam pantalonii de la călcat...

Şi uite că Andriuşa apare, intră şi se opreşte în uşă, ca fulgerat.

Nu m-am mirat. Era o duhoare în jur... din pricina fructelor acelora!... În plus, în port dăinuie fel de fel de miresme: miroase a frânghii, a smoală, a vopsea de ulei, şi a câte altele... Va să zică, eu şedeam aproape gol pe cântar, poamele alea se rostogoleau de colo-colo. Şi totuşi reacţia lui Andrei Andreevici... Rămăsese în uşă şi mă privea acoperindu-şi ochii cu palmele, de parcă n-aş fi fost eu, ci o balenă groenlandeză... Parcă nu şi-ar fi crezut ochilor şi nu m-ar fi recunoscut. Ba mai şi bălmăjeşte nişte prăpăstii:

— Eşti O-Vang, Vania, zice. Deci totul s-a sfârşit! Tu eşti, aşadar, vestitorul, marele zeu O-Vang, împresurat de fructe de durian!... Ivan Savvici, nu mă chinui! zice. Spune-mi de unde le

ai? Şi numai ce se apleacă, ridică o poamă din aia, ia de pe masa mea un briceag, o despică, prinde să înfulece miezul acela alb cu aşa o lăcomie, cu aşa o plăcere!...

...Nici nu-şi terminase Ivan Savvici vorba, că Maria Benediktovna şi Svetocika se şi puseră pe bocit. Plângeau în hohote, îmbrăţişându-se. Întâmplarea aceea temută şi aşteptată se produsese: Konopliov îl văzuse pe O-Vang, zeul cel dolofan, blajin şi pe jumătate gol, la depozitul Marinei Comerciale, pe insula Kanonerski din portul Leningrad. Cine l-ar fi putut convinge că nu era chiar *chemarea aceea?*

...Nimeni nu s-a mai mirat când, în dimineaţa următoare, miliţia, în prezenţa reprezentanţilor artelului, sparse uşa biroului lui Konopliov de pe Poltavskaia.

În acest cabinet întunecat şi nu prea încăpător trona o masă lungă şi largă, acoperită cu postav verde şi clasicul cristal. Şi, răsfrângându-se vag în acest cristal, chiar în mijlocul mesei triste şi goale, se oferea privirilor, ca pe un postament, un mic fruct auriu — o şalmugră.

Nu vreau şi nici nu sunt în stare să comentez această stranie şi neverosimilă istorie. Tot ce pot face e să repet vechiul adagiu: "Sapienti sant!" Pentru cel înţelept, atât e de ajuns.

Table of Contents

Table of Contents